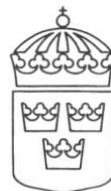

Riksdagens protokoll

1993/94:15

Tisdagen den 26 oktober

Kl. 14.00 – 16.53

Protokoll
1993/94:15

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 20 oktober.

2 § Meddelande om information från regeringen

Anf. 1 TALMANNEN:

Jag får meddela att utrikesminister Margaretha af Ugglas (m) torsdagen den 11 november efter muntliga frågor lämnar information om ESK.

3 § Meddelande om svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1993/94:9

Till riksdagen

På grund av hög arbetsbelastning har jag ingen möjlighet att inom bestämd tidsram besvara Lars Stjernkvists interpellation om senareläggning av uppsägningar inom den offentliga sektorn. Interpellationen kommer att besvaras den 19 november kl. 9.00.

Stockholm den 15 oktober 1993

Börje Hörnlund

Interpellation 1993/94:31

Till riksdagen

Med hänvisning till riksdagsordningen vill jag meddela att interpellation nr 31 av Charlotte Cederschiöld om åtgärder för utlandssvenskars återflyttning till Sverige ej kan besvaras inom den föreskrivna tiden på grund av hög arbetsbelastning. Jag har kommit överens med kammarkansliet att besvara interpellationen den 29 november 1993.

Stockholm den 21 oktober 1993

Bo Lundgren

4 § Svar på fråga 1993/94:41 om handläggningen av asylärenden

Anf. 2 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Margitta Edgren har frågat mig om beslut i asylärenden där humanitära skäl åberopats kommer att skjutas upp till dess asylutvärderingen är färdig.

Jag är medveten om att det under senare tid i den allmänna debatten har gjorts gällande att en skärpning av praxis i asylärenden skett. Jag har tagit dessa signaler på allvar. Vidare är regeringen inte längre högsta instans när det gäller överprövning av utlänningsärenden, vilket innebär att regeringen inte på samma sätt som tidigare kan leda och följa utvecklingen av praxis. Mot denna bakgrund har regeringen tillsatt en utredning för att utvärdera hur utlänningslagen tillämpats under senare tid.

Det är viktigt att poängtera att regeringen inte på något sätt givit direktiv om att praxis skall skärpas. Utredarna skall arbeta skyndsamt. Det finns ingen anledning att under utredningstiden upphöra med att avgöra enskilda asylärenden.

Anf. 3 MARGITTA EDGREN (fp):

Fru talman! Jag vill tacka Birgit Friggebo för detta svar. Jag skall först be att få göra två kommentarer.

För det första framgår det av svaret att ministern är medveten om att det under senare tid i den allmänna debatten har gjorts gällande att en skärpning av praxis har skett. Utifrån detta kan man tro att det är fråga om litet löst prat eller enstaka tidningsartiklar, men det är faktiskt erfarna flyktingadvokater, mänskliga rättighets-organisationer av olika sorter och erfarna tjänstemän som till mig och andra enskilda riksdagsledamöter har framfört att deras uppfattning och erfarenhet är att praxisen i asylärenden har skärpts.

För det andra säger Birgit Friggebo också i svaret att regeringen inte som tidigare kan leda och följa utvecklingen av praxis, och det är ju helt korrekt. Men fortfarande är det så, och det står också i det pressmeddelande som kom från Kulturdepartementet den 1 oktober, att regeringen *kan* styra tillämpningen av utlänningslagen genom s.k. praxisbeslut. Den delen av regeringens ansvar för att tolka riksdagens beslut är alltså inte helt borta.

Det är bra att en utredning har tillsatts, en utredning som skall arbeta snabbt och vara färdig före jul, men mot bakgrund av kommentarer från t.ex. flyktingadvokater finns det samtidigt all anledning att upphöra med att avgöra enskilda asylärenden till dess utredningen är färdig. Vad advokater säger är nämligen att Utlänningsnämndens beslut ytligt sett är bättre informerande beslut men att man har schabloniserat sitt handlande och att man generellt bortser från advokaternas argumentering. Detta beror troligtvis till stor del på att Utlänningsnämnden har fått anställa nya, unga och oskolade jurister, som inte har kulturell erfarenhet och livserfarenhet. För den enskilda människan är det ju oerhört viktigt att vi ändå tar våra ställningstaganden om rättssäkerhet på allvar och visar det.

Anf. 4 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Jag delar uppfattningen att vi skall ta den här frågan på allvar, och det är ju också bakgrunden till att regeringen har tillsatt den här utvärderingen.

Jag är medveten om den kritik som finns och varifrån den kommer, men det kan ju också bero på att verkligheten ser litet annorlunda ut. Om man talar om att Utlänningsnämndens beslut skulle vara schabloniserade, skall man ändå vara medveten om att vi t.ex. i dag har en väldigt stor grupp av kosovoalbani, som alla har ungefär liknande skäl. Då blir naturligtvis beslutet också ganska likartade.

Dessutom har situationen förändrats i länder som tidigare var flyktingländer, t.ex. Iran, Irak och Libanon, där det tidigare var krig. Regimerna i Östeuropa är också i dag helt annorlunda, och det finns därför andra skäl att flytta på sig än rent politiska. Det är klart att det råder fattigdom och elände i de länder som de asylsökande kommer ifrån, men bedömningen kan ändå vara något annorlunda.

Det kan alltså finnas en bakgrund till att man uppfattar att asylprövningen skulle ha blivit hårdare. Samtidigt förnekar myndigheterna själva detta. De anser att de fullföljer en ganska generös och human praxis, vilket i Sverige ju har varit och fortfarande är grunden för beslutsfattande.

Det viktiga är väl ändå att vi avvaktar och ser vad man kommer fram till i utvärderingen.

Margitta Edgren ställde en direkt fråga om man inte borde upphöra med att avgöra enskilda asylärenden till dess utvärderingen är färdig. Men det är ju inte vanligt i Sverige att en verksamhet avstannar under den tid utredning pågår, och jag tror inte heller att det faktiskt är nödvändigt i detta fall att göra på det sättet.

Anf. 5 MARGITTA EDGREN (fp):

Fru talman! Jag vet att detta inte är vanligt, men i det här fallet gäller det ju humanitära skäl. Det gäller familjer med sjuka barn, barn som man redan på förhand vet inte kan få medicinsk vård i det land de skall utvisas till. Det gäller sjuka vuxna, vars sjukdom har förvärrats under den tid de varit här, beroende på att de har fått vänta. Jag har en hel "bibba" med fall som jag skulle kunna nämna, men jag skall inte ta upp något enskilda fall, eftersom jag vet att ministern inte kan uttala sig i sådana. Men det är fall där kardiologer och psykiatrer mycket tydligt säger att det kommer att bli värre och leda till döden om personerna i fråga skickas hem. Det är i de verkligt humanitära fallen som jag menar att man borde vänta med avgöranden tills utredningen är klar.

Människor med erfarenhet på detta område menar ju faktiskt att läget har hårdnat – troligtvis har det skett omedvetet, men läget har ändå successivt hårdnat, och man tar nu inte de hänsyn som man tidigare har tagit.

Anf. 6 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Man skall ha klart för sig att grunden för svensk invandrarpolitik i dag är flyktingskap och behovet av skydd undan förföljelse, krig, tortyr och liknande. Vad Margitta Edgren nu tar fram är så att säga allmänt huma-

nitära skäl vad avser sjukvård, och det är egentligen inte någon grund för ett politiskt flyktingskap i Sverige. Vi är medvetna om att också detta har ökat under senare tid, inte minst på grund av att gränserna österut har blivit öppnare.

Det har emellertid givits tillstånd också för barn att stanna här åtminstone tillfälligt för att de skall kunna få tillgång till sjukvård, även om detta inte ingår i det politiska skyddsbehovet.

Så sent som bara för några veckor sedan hade Utlänningsnämnden överlämnat ett ärende. Regeringen beviljade i det fallet ett tillfälligt uppehållstillstånd just för att ge sjukvård.

Anf. 7 MARGITTA EDGREN (fp):

Fru talman! Jag är väl medveten om detta. Vi har tidigare kunnat ta sådana humanitära hänsyn i enstaka undantagsfall. De är ännu mer sällsynta än vad de har varit tidigare. Det tolkas som att vi har skärpt bedömningen på ett sätt som inte varit riksdagens mening.

Jag känner väl till att sjukdom osv. inte är skäl för uppehållstillstånd i Sverige. Men vi har tidigare gjort dessa undantag. Om vi nu inte alls gör det uppfattas det som att vi har skärpt bedömningen på ett sätt som inte är förenligt med vår humanitära grundinställning.

Jag tackar ändå Birgit Friggebo för svaret. Jag är också säker på att de beslut om praxis som regeringen har fattat när det gäller ett sjukt barn kommer att ha ett väsentligt inflytande vid bedömningarna även under hösten.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1993/94:52 om närradiostationernas möjligheter att sända nyhetssammandrag

Anf. 8 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Björn von der Esch har frågat om jag finner anledning att vidta någon åtgärd med anledning av att några närradiostationer har givits vitesföreläggande om de fortsätter att sända TT:s nyhetssammandrag.

Jag vill först påminna om att vi sedan den 1 april i år har en mycket frihetlig lagstiftning om privat lokalradio i Sverige. För den som önskar sända inom ramen för den lagstiftningen gäller mycket få restriktioner i fråga om sändningarnas innehåll.

Björn von der Eschs fråga gäller emellertid sändningar i närradio. Syftet med närradion är att bereda det lokala ideella föreningslivet en möjlighet att sprida sitt budskap. Detta är skälet till att endast lokalt verksamma ideella föreningar och vissa andra sammanslutningar kan få tillstånd att sända närradio. Det finns emellertid inte någon anledning att ge föreningslivet – lika litet som någon annan grupp – ensamrätt att utnyttja någon del av sändningsutrymmet i förvärvssyfte. I regeringens proposition (1992/93:79) om privat lokalradio sägs därför att en kommersialisering av närradion bör motverkas.

Enligt 11 § första stycket närradiolagen (1982:459) får sammanslutningarnas programutbud inte, annat än i begränsad omfattning, innehålla material

som inte har framställts enbart för den egna verksamheten. Enligt förarbetena (prop. 1981/82:127) är syftet med bestämmelsen att garantera programverksamhetens lokala karaktär. Förbudet riktar sig mot ett systematiskt och regelbundet utnyttjande av centralt producerade program utan naturlig anknytning till det område som täcks av närradiosändningarna.

Bakgrunden till Björn von der Eschs fråga är att Närradionämnden har förelagt tre sammanslutningar som regelbundet hade återutsänt TT:s sammanställda nyhetssammandrag att följa den aktuella bestämmelsen. Som Björn von der Esch vet är jag förhindrad att uttala mig om hur myndigheter behandlar enskilda fall. En förnyad prövning av vilka regler som skall gälla för närradion i framtiden kommer att kunna ske inom ramen för den översyn av reglerna för lokalradion som skall göras i god tid före utgången av den första tillståndspérioden för lokalradion.

Anf. 9 BJÖRN VON DER ESCH (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret. Det var långt, och det är skrämmande. Det ger en oerhört formalistisk och byråkratisk syn på frågan, som rör det som hos oss är grundlagsfäst, nämligen yttrandefrihet och informationsfrihet.

Här står inte ett ord om att detta möjligen kan beröra någonting som heter yttrandefrihet, och informationsfrihet vad gäller TT. Statsrådet skriver: "Det finns emellertid inte någon anledning att ge föreningslivet — ensamrätt". Det är inte någon ensamrätt för föreningslivet! Alla får sända TT-nyheter utom just närradion.

Kan statsrådet nämna ett enda västeuropeiskt land där politikerna ingriper mot radion och förbjuder nyhetssändningar? Det är inte vilka nyheter som helst, utan det är nyheter från vår största nyhetsbyrå. De varar i två minuter. Detta anses överskrida vad man kallar "i begränsad tid".

Ser statsrådet inte detta som en komplikation ur yttrande- och informationsfrihetssynpunkt?

Anf. 10 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Tyvärr har vi på grund av tekniska förutsättningar inte möjlighet att tillåta utnyttjandet av etersända program hur som helst. Det finns en begränsning i etern. Då uppstår den för politikerna mycket komplicerade frågan: Vilka skall få sända, och vilka regler skall ställas upp för att få sända?

När det gäller den privata kommersiella lokalradion har vi nästan inte ställt upp några regler alls. Urvalet är en kommersiell bedömning, och man betalar avgifter.

Beträffande närradion har man sagt att man vill ge den utrymme att sända utan att tvinga den att kommersialiseras. Den får detta utrymme fritt och gratis mot att det är fråga om ideella stationer för det lokala föreningslivet.

Man har då också ställt upp regeln att det inte skall vara centralt producerade program. Det lokala föreningslivet skall vända sig till medlemmar, sina sympatisörer och kanske också få möjlighet att sprida sitt budskap till andra. Detta sker just för att yttrandefriheten och informationsfriheten skall finnas för det lokala föreningslivet.

Man får säga nästan vad som helst för att bedriva propaganda för sin egen

verksamhet. Nu är det några stationer som har brutit mot bestämmelserna, och myndigheterna försöker då tolka den lag som finns.

Björn von der Esch frågar: Finns det något annat land som har sådana bestämmelser? Ja, jag skulle vilja påstå att man i andra länder har mycket mer bestämmelser och inskränkningar vad gäller radioverksamheten och vad som får sändas eller inte.

Europakommissionen för mänskliga rättigheter har prövat några fall som gäller närradiosändningar. Där har man sagt att det får finnas regler för att uppnå det bakomliggande syftet med närradion. Det finns här ett bakomliggande syfte, nämligen att det skall vara en lokal föreningsradio.

Anf. 11 BJÖRN VON DER ESCH (m):

Fru talman! Saken är den att det inte är fråga om tre utan jag tror det är sexton stationer som har fått vitesföreläggande på 50 000 kr om de fortsätter att sända TT:s nyheter om två minuter. Det finns både tid och plats.

Statsrådet säger att vi i Sverige rent generellt är mycket friare än alla andra. Tala om för mig i vilket land radiostationer inte får sända nyheter! Säg ett enda land där sådana bestämmelser finns. Det går inte bara att säga att vi är de friaste. Vi är inte det. Vi har denna surdeg kvar.

Statsrådet hänvisar här till Europadomstolen. De fallen hade med reklamen att göra. Det accepterar vi. Men hur kan det vara en kommersialisering av, låt oss säga, studentradion i Uppsala att de får sända TT:s nyheter? Jag tycker att detta är absurt. Statsrådet blandar ihop allting och säger att vi på detta sätt gynnar yttrandefriheten, dvs. genom att förbjuda dessa små stationer att sända nyheter. För mig är det fullständigt absurt.

Anf. 12 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Närradiostationerna får sända nyheter under timmavis, om de vill det, om de producerar nyheterna själva. Det här handlar om principen om centralt redigerat material.

Man kan tycka att det är litet futtigt när man talar om två minuter återkommande inslag. Jag håller med Björn von der Esch om det. Men det handlar i grunden om vilken avvägning man skall göra. Om Björn von der Esch anser att myndigheterna inte skall uppfylla de bestämmelser som riksdagen har fattat beslut om tycker jag att han skall säga det.

Närradiostationerna får sända precis hur mycket nyheter de själva vill om de producerar dem själva. Det finns inget som helst förbud mot detta.

Anf. 13 BJÖRN VON DER ESCH (m):

Fru talman! Jag tycker att diskussionen nu blivit ännu mer absurd. Skulle studentradion ha korrespondenter i Afrika, Asien och Sydamerika? Hur skulle de kunna få ihop några nyheter om de skulle producera dem själva?

Vi har i Sverige nyhetsbyråer som är till för att skapa goda nyheter, och helst också nyheter som är sanna. Det är inte alltid man får höra det. Då säger statsrådet: Men riksdagen har ju stiftat dessa lagar. Ja, visst har vi det, men det gäller här tolkningen av "i begränsad omfattning". Är inte två minuter "i begränsad omfattning"? Statsrådet säger ju att stationerna kan sända nyheter timmavis. Jag får inte det hela att gå ihop.

Anf. 14 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Om inte Björn von der Esch får det hela att gå ihop kanske det är jag som har svårigheter att förklara för honom. Jag vet att han har stor erfarenhet från denna verksamhet, och så svårt kan det ändå inte vara.

Om Björn von der Esch anser att man skall ändra så att det inte längre skall finnas ett utrymme i etern för det lokala föreningslivet – spridandet av egna budskap, en åsiktsradio – är det naturligtvis fritt fram för honom att föreslå den ändringen.

Anf. 15 BJÖRN VON DER ESCH (m):

Fru talman! Visst skall det finnas en åsiktsradio! Det finns säkert plats för åsikter även om TT skulle få sända ett två minuter långt nyhetssammandrag per timme.

Jag förstår om inte statsrådet kan göra något nu. Min vädjan är att statsrådet skall se till att den här lagen blir ändrad. Vänta inte tills perioden för lokalradion har gått ut. Inom sju år utlovas en ändring. Jag tycker att det verkligen är att ta i. Man kan genomföra en sådan här ändring på några månader. Nyheter har inte ett dugg med kommersialisering att göra.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1993/94:69 om fördelningen av radiotillstånd

Anf. 16 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Inger Lundberg har frågat om jag är beredd att ompröva regeringens politik vid fördelning av radiotillstånd i syfte att uppnå ökad bredd i medieutbudet.

Inger Lundbergs fråga indikerar att hon inte förstått att ett monopol har brutits. Lokalradion ökar bredden genom att kanske hundratals nya radiostationer kan komma ut i etern.

I regeringens proposition (1992/93:70) om privat lokalradio sägs att reglerna för lokalradion bör ses över i god tid före den första tillståndspériodens slut och att översynen bör ske under parlamentarisk medverkan. Om översynen ger anledning till det kommer riksdagen att få ta ställning till eventuella förändringar i regelsystemet i god tid innan de först meddelade sändningstillstånden skall förnyas. Ambitionen vid en sådan översyn bör givetvis vara att radion, även i framtiden, i största möjliga mån bör vara oreglerad.

Riksdagen har inte något att erinra mot detta.

Enligt min mening är det alldeles för tidigt att dra några slutsatser om effekten av reglerna för lokalradion. Jag ser därför ingen anledning att ändra den bedömning som redovisas i propositionen.

Anf. 17 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Jag vill också påminna om att målet, i samband med att man bröt radiomonopolet, var att öka mångfalden och sprida yttrandefriheten. Nu var det bara tre kriterier som blev avgörande vid fördelningen av radiotillstånd: pengar, pengar och åter pengar.

Sverige är det enda land i världen där yttranderätten går på auktion. Det har lett till en enorm koncentration vid det första auktionstillfället och absurda priser. Risken är uppenbar att det leder till förflackning och att det blir små möjligheter att göra bra lokala program.

Två av tre tillstånd gick till de stora mediaaktörerna. Det blev de stora mediamonopolen som vann auktionen där bara pengar gällde. Det var SRU Rix, de dominerande landsortstidningarna, kretsen kring Svenska Dagbladet, Bonniergruppen och kretsen kring Jan Stenbecks Kinnevik som vann. På två orter gick tillstånden till samma innehavare genom ett bulvanförfarande. Lagstiftningen är så dålig att tillståndshavarna t.o.m. skryter om att de har fått monopol.

I riksdagsdebatten sade Bertil Fiskesjö att det finns en del inslag i lagstiftningen som man kan känna osäkerhet inför. Vi får se hur det fungerar. Det finns som bekant möjlighet att ändra lagar i denna riksdag.

Resultatet av auktionen har blivit absurt. Trots det säger Birgit Friggebo att först i slutet av 90-talet när tillstånden börjar gå ut skall vi göra en omprövning. Är liberal kulturpolitik verkligen detsamma som pengar?

Anf. 18 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! När beslutet om den kommersiella lokala radion fattades var huvudsyftet att vi skulle få så många aktörer som det över huvud taget var möjligt. Syftet var således att bryta upp Sveriges Radios monopol som var cementerat sedan årtionden och som Socialdemokraterna inte hade gjort något åt.

Jan-Erik Wikström satt med i den tidigare borgerliga regeringen och skrapade på monolet genom att möjliggöra närradion. Sedan hände inte ett enda dugg under nio år. Regeringens första åtgärd var nu att se till att vi skulle få mera mångfald, mera yttrandefrihet och flera aktörer. Under hösten kommer det nu till radiostation efter radiostation.

Jag har litet svårt att förstå att Inger Lundberg efter bara några månader kan ha en alldeles förutfattad mening om vad det är för utbud som dessa lokalradiostationer kommer att sända. Låt oss se på det utbudet innan vi har någon uppfattning om resultatet av det tilldelningssystem som vi valde.

Utgångspunkten var att man köper sig till en inkomst, dvs. möjlighet till reklamintäkter. Från politisk sida, på den borgerliga kanten, vill vi inte hålla på och styra alltför mycket av innehållet. Låt oss vänta och se hur utfallet blir. Jag är ganska förhoppningsfull och tror att det här kommer att bli bra. Det finns självfallet ingen anledning att nu börja ändra i de bestämmelser som riksdagen fattade beslut om för bara ett halvår sedan.

Anf. 19 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Oroar det alls inte statsrådet att man via bulvaner har kunnat koncentrera tillstånden på två orter till samma innehavare? Oroar det inte statsrådet att de stora mediaföretagen har över två tredjedelar av de tillstånd som utauktionerades? Oroar det inte statsrådet att en mängd tidningar – borgerliga och socialdemokratiska och även pressens egna tidningar – känner stor oro över utfallet av auktionsförfarandet?

Det är en sak att statsrådet *trodde* att det här skulle gå bra. Men är det

verkligen så att vi uppfyller grundlagens krav på vidast möjliga yttrande- och informationsfrihet när det bara är pengar som är avgörande vid fördelningen av radiotillstånd?

Prot. 1993/94:15
26 oktober 1993

Svar på frågor

Anf. 20 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Det är inte gratis att starta tidningar i det här landet, och det har aldrig varit det. Det är människor med pengar som startar tidningar, oavsett om det är stora dagstidningar eller små kulturtidskrifter av olika slag. Jag har aldrig hört någon socialdemokrat tala om att vi skulle ha inskränkningar i yttrandefriheten när det gäller tryckfriheten i det här landet. Det kan inte vara någon angreppspunkt att man måste ha pengar för att starta en verksamhet.

Om det på någon ort är samma köpare av tillstånden är det lokalradiomyndigheten som har till uppgift att agera för att bryta ett sådant tillstånd.

Det finns kedjor av olika slag som är med på olika håll. Jag tycker att det är bra att de visar upp sig öppet. I lokalradion är det möjligt att göra gemensamma produktioner, och en del skall göras lokalt. Jag tycker att det är bra att man så öppet visar att man är med i verksamheten.

Anf. 21 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Det finns en viktig skillnad mellan möjligheten att starta tidningar och möjligheten att starta radiokanaler. Det finns, vilket statsrådet vet, bara ett begränsat antal frekvenser. Det beror delvis på för liten aktivitet från statsrådets sida. Statsrådet vet också att vi har flera stödformer, dels stöd till pressen i allmänhet genom de generösa momsreglerna, dels stöd riktat bl.a. till andratidningar för att vi skall kunna ha den mångfald som grundlagen föreskriver.

Statsrådet säger att det är bra att kedjorna visar upp sig öppet. Är det också bra att bulvanerna visar upp sig öppet? Är det bra att samma intressen är koncentrerade till tillstånden på ett par orter? Är inte det här utomordentligt oroande, fru statsråd? Jag oroas av att statsrådet inte känner någon liten ångest eller oro inför utvecklingen på mediaområdet.

Anf. 22 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Jag tolkar Inger Lundbergs fråga och inlägg här som en uppföljning av det motstånd som fanns hos socialdemokratin när det gällde inrättandet av lokalradion. Det är naturligt att ett oppositionsparti försöker att följa upp det motstånd som det hade när företeelsen inrättades.

Jag ser med tillförsikt och glädje fram emot att det nu nästan varje dag startas en ny radiostation i det här landet. Radiostationerna kommer att konkurrera sinsemellan och med den gamla monopolradion. Jag tror dessutom att det är en stimulans. Jag har hört många i Sveriges Radio och dess lokalradio som är glada över den nya konkurrensen som deras verksamhet får.

Anf. 23 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Om det bara gällde min oro vore det inte så farligt, fru statsråd. Problemet är att väldigt många känner den här oron. Det finns en stor

besvikelse ute i landet över att det har blivit den här koncentrationen och över att de här pengarna har kommit med i spelet.

Statsrådet har alls inte kommenterat frågan om att det på ett par orter faktiskt har blivit samma innehavare till olika tillstånd. Oroar det inte alls? Är det tillfredsställande? Kommer statsrådet att arbeta utifrån samma principer när det gäller fördelning av eventuella tillstånd till lokal-TV? Är det bara pengar som är riktlinje för liberal kultur- och massmediepolitik i dag?

Anf. 24 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBÖ (fp):

Fru talman! Jag har upplyst Inger Lundberg om att det, om flera tillstånd på någon ort går till samma köpare, är en fråga som lokalradiomyndigheten skall hantera.

Liberal yttrandefrihet innebär att man, så mycket det över huvud taget går, gör det möjligt att ha flera aktörer också i etern. Detta har Socialdemokraterna varit emot. De har inte gjort någonting alls under hela 80-talet för att öka den friheten. Det tycker jag är ett stort hot mot yttrandefriheten.

Egentligen skulle jag ställa en motfråga: Har Socialdemokraterna även i denna fråga för avsikt att förändra verksamheten – och därmed hota den – om de någon gång senare skulle komma tillbaka i regeringsställning?

Anf. 25 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Jag tror att statsrådet är väl införstådd med att lagstiftningen är så lös i kanten att det inte finns möjlighet för den myndighet som har ansvar för fördelningen av tillstånden att ingripa mot de bulvaner som har agerat. Det är en brist i lagstiftningen, och det är ett ansvar som statsrådet har.

Det är allvarligt att statsrådet inte åtminstone på denna punkt ifrågasätter propositionen och agerandet.

Jag vill avslutningsvis passa på att fråga statsrådet om hon är beredd att snabbt verka för att det blir fler frekvenser på alla de orter där de stora mediemonopolen i stort sett har fått fritt fram.

Jag vill vidare säga till statsrådet att hon, även om hon inte agerar nu, skall gå hem och fundera på om detta verkligen är bra och om detta är vad hon vill.

Vi socialdemokrater har varit positiva till att bryta radiomonopolet, men vi kan inte ha en situation där pengar styr yttrandefriheten.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1993/94:58 om granskning av journalisters bakgrund m.m.

Anf. 26 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Fru talman! Kenneth Attefors har frågat mig om jag avser att föreslå en lag som ger staten möjlighet att speciellt granska mediebranschens insideraffärer.

Svaret är nej.

Jag kan tillägga att konstitutionsutskottet för ett par veckor sedan, i sam-

band med att det behandlade två motioner som rör den journalistiska verksamheten, har uttalat att det med hänsyn till vikten av vidaste möjliga yttrandefrihet i första hand bör ankomma på pressen själv att vidta åtgärder för att hålla journalistiken på en önskvärd kvalitativ nivå. Utskottet anförde att det därför inte var "berett förorda en statlig utredning eller projektgrupp om pressetiska frågor eller "auktorisationsinstitut", vilket motionärerna efterlyst (bet. 1993/94:KU3 s. 27). Motionerna avstyrktes av utskottet. Riksdagen biföll i förra veckan utskottets förslag.

I den aktuella frågan har jag samma principiella inställning som den riksdagen har gett uttryck för när det gäller statliga ingripanden mot pressen.

Anf. 27 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Fru talman! Tack så hemskt mycket för svaret! Det var ett kort och bra svar som egentligen inte behöver debatteras mer. Jag skall ändå ta tillfället i akt och ge en liten eloge till pressen. Pressen har faktiskt lyckats vara litet självkritisk.

I Aftonbladet sågar man nämligen den journalist som jag syftade på i min fråga jäms med fotknölarna. I journalisternas fackföreningstidning Journalisten nr 29/30 sägs att denne journalists beteende – han skrev om ett företag trots att han hade ett stort aktieinnehav – skadar journalistkårens trovärdighet.

Detta är kanske vad som behövs i medierna för att det skall kunna bli självsanering, men jag vill ändå ställa en fråga. I USA finns en särskild lag. Kan statsrådet förklara varför man i Förenta staterna tycker att det är viktigt att ha en sådan lag och varför vi inte behöver ha en sådan lag här i Sverige?

Anf. 28 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Fru talman! Jag kan nämna att regeringen i början av september tillsatte en utredning som har i uppdrag att göra en översyn av vissa insiderfrågor. Den utredningen skall bl.a. undersöka möjligheten att införa särskilda lagregler mot otillbörlig kurspåverkan.

Jag kan också säga att det redan i dag finns regler i insiderlagen som gäller alla, inklusive opinionsbildare och journalister. Men insiderlagen tar sikte på att det är förbjudet att på grund av något som man har fått kännedom om handla med värdepapper. Om jag har förstått Kenneth Attefors rätt gäller det här fallet snarare en situation då en person offentliggör, eller i varje fall offentligen uttrycker, uppgifter om verksamheten i ett bolag där den personen har aktier.

Det finns redan i dag en bestämmelse i brottsbalken som gäller när en person just i syfte att påverka priset på t.ex. värdepapper offentliggör eller sprider vilseledande uppgifter. För att ansvar för brottet skall komma i fråga krävs det alltså dels att syftet har varit att påverka priset, dels att personen har vetat om att uppgifterna är vilseledande.

Jag kan alltså konstatera att det, även i avvaktan på den utredning som regeringen har tillsatt, finns regler att följa i det här sammanhanget.

Anf. 29 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Fru talman! Än en gång tack, statsrådet! Det var intressant information. Dagens industri tycker jag är en himla bra tidning. Jag använder mig fak-

tiskt ofta av den innan jag ställer frågor här. I Dagens industri kan jag läsa om Johan Munck, som tydligen är utsedd att leda den här utredningen. Han säger: "Insiderutredningen kommer inte att föreslå att registret över insiders ska utökas och omfatta exempelvis politiker och journalister."

Det måste betyda att massmedierna skall granska sig själva och att massmedierna i sin tur skall granska oss politiker. Förstår jag Johan Munck rätt?

Anf. 30 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Fru talman! Det är ganska givet att jag inte kan stå här och kommentera vad utredaren så småningom kommer fram till, men jag vill gärna säga att jag tycker att pressens självsanerande verksamhet fungerar väl. Kenneth Attefors har just lämnat ett par exempel på det.

Det har naturligtvis förekommit, och kommer även i fortsättningen att förekomma, enstaka övertramp. Men kolleger till den som gör ett sådant övertramp uppmärksammar det ganska snart och bringar det till allmänhetens kännedom. Dessutom finns pressens pressetiska organ, som uppmärksammar sådana här saker.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1993/94:13 om översvämningarna i Norrland

Anf. 31 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Ulla Orring har frågat om orsakerna till årets översvämningar samt om nödvändiga åtgärder vidtas i anledning av dessa översvämningar.

Översvämning av vattendrag till följd av stora naturliga flöden kan förekomma både i reglerade och i oreglerade vattendrag. En översvämning i ett vattendrag kan också förorsakas av stora flöden på grund av dammbrott eller annan olyckshändelse.

En reglering av ett vattendrag jämnar ut flödena generellt men eliminerar inte risken för översvämningar. Kraftiga regn när vattenmagasinen är fyllda kan således medföra översvämningar även i reglerade vattendrag. Tillräcklig hänsyn har inte alltid tagits till detta.

Det finns på många håll i landet permanent- och fritidsbebyggelse i områden där risken för översvämningar är betydande. År 1989 gjordes en ändring i plan- och bygglagen i syfte att tydliggöra att kommunen i planarbetet måste ta hänsyn till både grund- och ytvattenförhållandena. Markens lämplighet för bebyggelse skall bedömas med hänsyn bl.a. till risken för översvämningar av den bebyggelse som avses komma till stånd. Bestämmelsen gäller översvämningensrisken både för reglerade och för oreglerade sjöar och vattendrag. Det ankommer även på länsstyrelsen att hantera dessa frågor vid samråd och vid utövande av den statliga kontrollen enligt PBL.

För att kunna använda en regleringsdamm som dämpare av stora flöden behöver dammägaren information om förväntade sådana så att dammarna i lämplig omfattning kan avtappas i förväg. Som framgår av sensommarens översvämningar är det angeläget att den nuvarande prognos- och varnings-tjänsten för stora flöden – för vilken Sveriges meteorologiska och hydrolo-

giska institut (SMHI) ansvarar – snarast förbättras. Frågan bereds för närvarande inom regeringskansliet.

Prot. 1993/94:15
26 oktober 1993

För att undvika dammbrott skall dammar byggas så att vattenöverskottet kan passera vid stora flöden. Avbördningsförmågan för dammar samt andra dammsäkerhetsfrågor prövas av vattendomstolen i samband med domstolens prövning av ett vattenföretag. Dammägarna är ansvariga för dammsäkerheten, och tillsynen av dammar sköts i första hand av dammägarna själva. Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet enligt vattenlagen. Dammsäkerhetsnämnden biträder länsstyrelser och dammägare med rådgivning i dammsäkerhetsfrågor. Inom regeringskansliet övervägs för närvarande en särskild granskning av kraftföretagens rutiner för hantering av dammsäkerhetsfrågorna.

Länsvisa damminventeringar har skett och inventeringarna har granskats av Dammsäkerhetsnämnden. Länsstyrelserna har på uppdrag av regeringen ställt samman uppgifter om översvämningskänsliga områden. Inträffar en översvämning, skall det allmänna genom räddningstjänsten svara för att skador på människor eller egendom eller i miljön hindras eller begränsas. Varje kommun skall ha en räddningstjänstplan. Vid olyckshändelser som kräver omfattande räddningsinsatser, t.ex. vid omfattande översvämnningar, skall länsstyrelsen ta över ansvaret för räddningstjänsten. Länsstyrelsen skall upprätta en plan för räddningstjänsten i sådana situationer.

Det direkta ansvaret för hanteringen av översvämningsfrågor ligger alltså på dammägare och de här nämnda myndigheterna. Regeringen har en övervakande roll och följer självfallet frågorna noggrant.

Anf. 32 ULLA ORRING (fp):

Fru talman! Jag tackar för svaret, som förvisso ger signaler till länsstyrelsen och inte minst till kraftföretagen, vilka nu tillgodogör sig vinsterna av vattenkraften. Vi som bor i Norrland efter älvdalarna, där vattenkraften är till största delen reglerad, fick i augusti år uppleva extrema vattenflöden, som orsakade många enskilda boende intill älvarna stora skador.

Frågan är då: Vem bär ansvaret? Tyvärr väcker erfarenheterna från översvämnningar många frågor. Sådana har ställts under årens lopp och var aktuella även efter detta extrema vattenflöde. Varför släppte inte vattenkraftsbolagen ut mer vatten tidigare för att undvika översvämnarna? Snösmältningen kom senare än beräknat och sammanföll därigenom med höstregnen, men det kunde också kraftföretagen förutse. Varför missade SMHI i sina väderleksprognoser, och varför finns det inte något sammanhållande organ, som tar till sig erfarenheterna från översvämnningar?

Jag är glad över att statsrådet Thurdin nu säger att regeringen har den övervakande rollen. Men vi har hört detta många gånger från kraftföretagen. De har vid tidigare översvämnningar lovat att ta till sig de erfarenheter som då fanns för att kunna undvika framtida olägenheter. Så har dock inte skett. Många enskilda människor får bära stora kostnader, och detta bekymrar mig.

Anf. 33 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Ulla Orring ställer viktiga frågor. Man måste ha stor förståelse för att människor blir oroliga, om det åtminstone framstår som om det råder

Svar på frågor

osäkerhet både när det gäller ansvaret och när det gäller att få fram information så att man kan fatta rätt beslut.

Jag kan inte svara för vad som har skett under tidigare regeringar. Nu har regeringen tagit ett initiativ för att klara ut dessa saker och se vad vi kan göra. Vi skall naturligtvis också ta upp en diskussion med berörda parter. Det är ju i regel så man kommer till rätta även med samordningsansvaret.

Anf. 34 ULLA ORRING (fp):

Fru talman! Det är bra att man inom regeringskansliet tar itu med denna fråga och då särskilt granskar kraftföretagens rutiner. Jag hoppas att detta inte bara skall övervägas utan också ge ett resultat. När alla våra älvar reglerades, trodde man att det skulle vara slut på översvämningarna. Så är dock inte fallet. Historiskt sett har vi haft fyra fem stora översvämningar. De älvar som inte är reglerade sköter sig själva och går någorlunda bra.

Jag vill ställa en fråga: Varför kan man inte hjälpa dessa människor genom att ta i anspråk bygdemedel från vattenkraftsregleringen? Dessa medel var ju avsedda att eliminera de skador som människorna utsattes för.

Anf. 35 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Den senaste frågan kan jag inte svara direkt på. Jag antar att även lokala företrädare är inblandade när det gäller att besluta om dessa medel. Men det är riktigt som Ulla Orring säger att man på något sätt ändå måste klara ut vad som gäller. En sak är viktig att komma ihåg, nämligen att en reglering av älvarna aldrig kan utesluta att översvämningar kommer att ske i framtiden. Har man detta klart för sig, måste också de som har hand om samhällsplaneringen förstå att de måste ta hänsyn till detta och i sin planering visa på att det finns områden som inte är lämpliga, åtminstone inte för ny bebyggelse. Där har jag såsom mark- och planminister naturligtvis ett ansvar att ta upp en diskussion. Inte många har på samma sätt som jag har gjort diskuterat länsstyrelsernas roll när det gäller sådana här viktiga samhälls- och ansvarsfrågor. Det kommer jag att fortsätta med.

Anf. 36 ULLA ORRING (fp):

Fru talman! Jag tar fasta på detta löfte från statsrådet. Regeringen har ett övergripande ansvar, och självklart måste de olika länsstyrelserna följa upp detta. Jag tror att man i år blev tagen på sängen, inte bara länsstyrelserna utan även kraftbolagen och räddningstjänsten. De enskilda fastighetsägare som drabbades av skadorna får lägga ut stora pengar för självrisker och sådant. Hur omfattande erosionsskadorna är vet man inte i dag. Det visar sig först nästa år. Dessa människor måste på något sätt hållas skadeslösa.

Anf. 37 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Nu kom Ulla Orring in på ytterligare ett intressant område, nämligen geografisk information om geologiska förhållanden. När man planerar att använda marken gäller det att ta fram ett beslutsunderlag som visar om vissa områden är rasbenägna. Då pratar jag allmänt om erosionsrisker, för sådana finns också i södra Skåne i kontakten med havet. Detta är något som jag tror att vi har all anledning att jobba med i Sverige, alltså att lära

oss att använda den geografiska informationen så att vi undviker att enskilda människor råkar ut för skador som de själva måste betala.

Prot. 1993/94:15
26 oktober 1993

Anf. 38 ULLA ORRING (fp):

Fru talman! Jag tackar för detta svar.

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1993/94:77 om omprövning av påföljd som utdömts av domstol i USA

Anf. 39 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Lars Moquist har frågat mig om jag avser att vidta någon åtgärd för att Annika Östberg, som avtjänar ett fängelsestraff i USA för mord, skall få straffet omprövat.

Annika Östberg dömdes 1983 av en domstol i Kalifornien för delaktighet i två mord. Straffet bestämdes till fängelse från 25 år till livstid. Annika Östberg har framfört önskemål om att få avtjäna straffet i Sverige.

Överförande av straffverkställighet från ett utomnordiskt land till Sverige regleras i den internationella verkställighetslagen som grundas på 1983 års konvention om överförande av frihetsberövade personer, den s.k. överförandekonventionen. Konventionen, som både Sverige och USA har tillträtt, syftar till att underlätta överförandet av utländska intagna till hemlandet. En huvudprincip i konventionen är att någon ny prövning av den ursprungliga domen inte får ske av annan stat än domslandet.

Överförandekonventionen – liksom annat internationellt samarbete – bygger på ömsesidighet och respekt. Jag vill därför understryka att Sverige för att ta till vara sina egna medborgares intressen måste respektera de andra konventionsstaternas rättsordningar. Detta gäller också i Annika Östbergs ärende. För att ett överförande skall komma till stånd krävs att både domslandet och verkställighetslandet samtycker till ett överförande. Konventionen innebär med andra ord ingen skyldighet för en stat att bifalla en framställning.

Redan 1985, dvs. samma år som överförandekonventionen trädde i kraft, gjordes en formell framställning från Sverige om att Annika Östberg skulle överföras hit. Eftersom det inte var fråga om ett tidsbestämt straff gick de kaliforniska myndigheterna inte med på ett överförande. Annika Östbergs straff har ännu inte tidsbestämts. Enligt uppgift kan detta ske tidigast 1997.

Om verkställigheten överförs till Sverige kan antingen fortsatt verkställighet eller påföljdsomvandling komma i fråga. Det sistnämnda förfarandet blir aktuellt om påföljden inte har någon motsvarighet i svensk lagstiftning. Oavsett vilket förfarande som väljs skall dock skuldfrågan, som jag tidigare sagt, inte omprövas.

Alltsedan Annika Östberg dömdes har vid många olika tillfällen kontakter tagits med de amerikanska myndigheterna för att få hennes straffverkställighet överförd till Sverige. Så sent som i september i år togs ärendet upp med justitieministeriet i Washington. Dessutom tog jag själv upp frågan vid mitt

Svar på frågor

besök i USA för några veckor sedan. Något tillfälle för att diskutera ärendet erbjöds tyvärr inte.

Låt mig slutligen upplysa om att regeringen även i fortsättningen kommer att driva frågorna med all den kraft som rimligen krävs. Det är däremot inte aktuellt att hos de amerikanska myndigheterna kräva en omprövning av den amerikanska domen.

Då Lars Moquist, som framställt frågan, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav talmannen att Karl Gustaf Sjödin i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 40 KARL GUSTAF SJÖDIN (nyd):

Fru talman! Jag tackar justitieministern för svaret. I Lars Moquists frånvaro skall jag ta tillfället i akt att utvidga frågan.

Det finns, som justitieministern redogjorde för, möjlighet att via en överförandekonvention pröva ärenden. Justitieministern nämnde också att hon personligen försökte få till stånd en diskussion, men att det inte gavs tid till en sådan.

Tänker justitieministern vidta ytterligare åtgärder för att få i gång en diskussion? Det var ju ambitionen när justitieministern besökte Washington.

Anf. 41 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Jag var på besök i Kalifornien, där Annika Östberg sitter fängslad. Det är också i Kalifornien som man formellt fattar beslutet.

Jag nämnde i mitt svar att UD senast i september hade kontakter med justitieministeriet i Washington. Det förekommer fortlöpande kontakter i detta ärende.

Anf. 42 KARL GUSTAF SJÖDIN (nyd):

Fru talman! Fallet har uppmärksammats i pressen – senast i Expressen för några veckor sedan. En bred allmänhet vill hjälpa till. Jag tror att vi måste vara betydligt tuffare.

En dansk medborgare har kunnat komma hem och avtjäna straffet i Danmark. Det ärendet togs upp i tuffa förhandlingar. Man engagerade en advokat i USA, Jerome Matthews, som skötte förhandlingarna.

Jag tror att vi måste vara tuffare. Vi måste med kraft visa vad vi anser på ministernivå, så att vi får uppmärksamhet. Om danskarna kan klara en sådan sak på ministernivå, borde vi också kunna göra det.

Anf. 43 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Vi skall komma ihåg att man inte kan jämföra det ena fallet med det andra. Annika Östberg är dömd för delaktighet i polismord – något som betraktas som mycket allvarligt i USA.

Vi skall inte heller glömma bort att åtskilliga andra svenskar sitter i fängelse i USA. Jag kan bara garantera att vi från regeringens sida har fortlöpande kontakter på alla nivåer, men vi måste också inse att besluten fattas i USA.

Anf. 44 KARL GUSTAF SJÖDIN (nyd):

Fru talman! Det justitieministern säger är alldeles riktigt. Men det som upprörde många svenskar är att Annika Östberg enligt svensk lag inte gjort sig skyldig till något brott. Hon befann sig på brottsplatsen som ett vittne.

Samma sak gäller de tre svenskar som dömdes till sju års fängelse för att de överträdde gränsen till Irak. Som vi ser det har vederbörande fått orimliga straff, men vi kan inte ändra på ett lands lagar.

Jag tror att många delar uppfattningen att man skall göra allt som rimligtvis går för att få till stånd ett överförande av straffet så att Annika Östberg kan avtjäna det i Sverige. Såvitt jag kan se är det ett orimligt straff, men vi skall, som justitieministern har sagt, inte lägga oss i straffpåföljderna utan med kraft försöka diskutera överförandekonventionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1993/94:78 om Polisens organisation m.m.

Anf. 45 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Lars-Erik Lövdén har frågat mig om regeringen är beredd att tillsätta en parlamentarisk beredning med uppgift att göra en översyn av polisväsendets organisation och verksamhet.

Efter ett tioårigt utredningsarbete och en nästan lika lång förändringsprocess har den svenska Polisen nu fått sin decentraliserade organisation med ett starkt och lokalt förankrat medborgarinflytande. Det finns därför i dag mycket goda förutsättningar för Polisen att lösa sina lika svåra som viktiga uppgifter, även i ett samhällsekonomiskt ansträngt klimat.

Jag har emellertid de senaste dagarna med oro och förvåning noterat att det nu åter höjs röster för att centralisera uppgifter och ansvar från lokal och regional nivå till den centrala nivån i polisväsendet, nämligen Rikspolisstyrelsen. När nu Lars-Erik Lövdén dessutom frågar mig om jag är beredd att medverka till en ny stor utredning av Polisen är svaret givet.

Jag tänker inte ta initiativ till en utredning som skulle föra utvecklingen bakåt till en centraliserad polisorganisation och som skulle störa det mycket fina och kraftfulla utvecklingsarbete inom Polisen som i dag pågår vid de lokala och regionala myndigheterna i hela landet. I detta arbete utnyttjar nu myndigheterna för första gången alla de instrument som de har fått genom en beslutsordning som präglas av demokrati och decentralisering.

Den Winbergska utredningen kommer att behandlas på sedvanligt sätt. Först kommer den att behandlas tillsammans med Rikspolisstyrelsens egen utredning vid en hearing. Därefter kan ställning tas till den fortsatta beredningen, som kommer att innefatta en remissbehandling av delar av materialet.

Anf. 46 LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag är mycket förvånad över svaret. Jag har inte på något sätt, varken i min fråga eller i uttalanden, gått emot tankarna på att vi skall bibe-

hålla en decentraliserad organisation eller förespråkade en centralisering av uppgifter från regional och lokal nivå till Rikspolisstyrelsen.

Det jag har ifrågasatt och varit kritisk mot är departementets handläggning av översynen av den centrala organisationen. Jag tycker att Justitiedepartementet har handlagt en fråga av stor betydelse med ett ganska stort mått av arrogans. Jag menar att det krävs en långtgående politisk enighet bakom förändringar av den centrala organisationen.

När det gäller den centrala polisorganisationen, Säkerhetspolisens ställning och liknande har det varit en lång tradition i Sverige att man har vinnlagt sig om att finna lösningar som samtliga eller i vart fall de största politiska partierna har kunnat ställa sig bakom. Detta präglade Polisberedningen. Det präglade Säpokommitténs arbete, och det har präglat mycket av förändringsarbetet i övrigt inom polisväsendet.

Den moderata justitieministern frångår nu, genom det sätt som utredningsarbetet om den centrala organisationen har handlagts, denna viktiga princip.

Frågorna om Polisens organisation och inriktningen av polisverksamheten i övrigt är inga exklusivt moderata frågor. Jag är inte ensam om den uppfattningen. Regeringens handläggning av den här frågan har utsatts för mycket stark kritik av andra partier och t.o.m. av företrädare för justitieministerns eget parti.

Jag vill än en gång upprepa min frågeställning – det finns en antydning till svar i slutet av frågesvaret i alla fall. Är regeringen beredd att låta den fortsatta beredningen av den Winbergska utredningen ske i parlamentariskt godtagbara former?

Anf. 47 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Först vill jag bara påpeka att det kanske vore bra om den avsedda frågan ställdes från början. Lars-Erik Lövdéns fråga är först en beskrivning av alla förändringar som är på gång i den totala polisorganisationen och därefter en fråga om jag är beredd att tillsätta en parlamentarisk beredning. Jag kan i vart fall inte från den frågan utläsa att Lars-Erik Lövdén bara vill ha en parlamentarisk beredning när det gäller Rikspolisstyrelsens framtida organisation.

När det sedan gäller den senare frågan – jag är beredd att svara även på den – har det helt riktigt riktats kritik. Men denna kritik är, enligt mitt sätt att se, missriktad. Den bygger på utfall från personer som antingen inte har läst utredningen, eftersom kritiken framfördes redan dagen innan utredningen presenterades, eller från personer som helt enkelt vill misskreditera det arbete som bedrivs.

Påståendet att det här skulle vara en utredning som vi har drivit på egen hand faller redan från början. Socialdemokraterna har mig veterligt varit mycket positiva till beslut om en decentraliserad polisorganisation som följdriktigt måste resultera i förändringar även av den centrala organisationen, vilka inte fanns med i det tidigare beslutet.

När vi beslutade om en sådan förändring skedde det efter samverkan med Rikspolisstyrelsen, där Lars-Erik Lövdén sitter med. Om Lars-Erik Lövdén inte var informerad är det i vart fall inte Justitiedepartementets fel. Men di-

rektiven till utredningen hade godkänts av Rikspolisstyrelsen som har följt utredningsarbetet.

Prot. 1993/94:15
26 oktober 1993

Anf. 48 LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Rikspolisstyrelsen har inte i egenskap av lekmannastyrelse på något sätt följt utredningsarbetet. Jag har inte heller blivit kontaktad av utredaren på området. Det är naturligtvis möjligt att tjänstemän på Rikspolisstyrelsen har blivit kontaktade av utredningen, men Rikspolisstyrelsens styrelse har inte på något sätt varit delaktig eller fått möjlighet till insyn i utredningsarbetet.

Om man gör så stora förändringar som det nu är fråga om – jag menar att det är stora principiella förändringar – skall dessa självfallet föregås av ett parlamentariskt beredningsarbete. Det kan väl inte vara främmande för justitieministern att min fråga tillkom just av det skälet att Winberg har lagt fram sin utredning.

I min fråga tog jag emellertid upp även andra frågeställningar som har anknytning till det arbete som pågår ute i de olika länen med att förändra polisorganisationen. Det är klart att den lokala polisorganisationen och den centrala polisorganisationen har med varandra att göra. Gör man förändringar på det ena området kan det få återverkningar på det andra området. Därför menar jag att vi bör titta på Polisens organisation och verksamhet i dess helhet. Detta är också ett förslag – i vart fall när det gäller den lokala organisationen – som Riksdagens revisorer har lagt fram.

Anf. 49 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Nu tycker jag att Lars-Erik Lövdén måste bestämma sig. Frågan som jag fick från början uppfattade jag precis som det står, nämligen att den omfattar hela polisverksamheten. Sedan kommer Lars-Erik Lövdén med invändningen att det inte var detta som var avsikten med frågan, utan bara en översyn av den centrala organisationen, och nu i den andra repliken sade Lars-Erik Lövdén att det visst gällde hela organisationen. Jag vet inte riktigt vad jag skall rätta mig efter, men jag för båda resonemangen.

Är det något som de människor som arbetar inom polisorganisationen är trötta på, så är det utredningar. Lars-Erik Lövdén kan gå ut och fråga poliserna om de vill ha någon ytterligare utredning. Jag är säker på svaret. De kommer från lokalt till centralt håll att säga: Låt oss få arbetsro att genomföra de förändringar som redan är beslutade.

Anf. 50 LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Uppfattningen är väl inte entydig i den riktningen. Det pågår ett arbete ute i länen som är av väldigt olika karaktär. I vissa län har man kommit relativt långt med rationaliseringsarbetet, så att man uppnår besparingsmålen utan att det går ut över polisverksamheten. I andra län har arbetet fullkomligt gått i stå i avsaknad av centrala riktlinjer från regeringens sida om hur arbetet skall bedrivas. Gun Hellsvik känner också mycket väl till vilka problem man i många län har haft med att komma framåt. Vi riskerar nu att få ett rationaliseringsarbete som kommer att gå ut över den direkta polisverksamheten på fältet. Detta vill varken Gun Hellsvik eller jag.

Svar på frågor

Det som regeringen gjorde när det gäller den centrala organisationen och den särskilde utredarens förslag bör leda fram till en parlamentarisk utredning. Den centrala organisationen har naturligtvis kopplingar också till den lokala organisationen. Då bör man titta på dessa frågor i ett sammanhang och i dess helhet. Detta är också ett förslag, i vart fall av den lokala organisationen, som justitieutskottet får anledning att ta ställning till efter ett förslag som nyligen lades fram av Riksdagens revisorer. Det är möjligt att justitieutskottet kommer fram till ett annat ställningstagande än vad justitieministern är beredd att göra här i kammaren i dag.

Anf. 51 TALMANNEN:

Jag erinrar om de tidsregler som gäller.

Anf. 52 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Rationaliseringsarbetet är inte lätt genomfört. Det är stora förändringar som skall göras. Men jag vågar påstå att det skulle omöjliggöras om vi nu skulle starta ytterligare en stor genomgripande utredning.

Sedan tycker jag att det är ohederligt att tala om att det är fråga om stora förändringar när det gäller den centrala organisationen. Det är möjligt att Lars-Erik Lövdén inte har läst utredningen, men då skall han vara försiktig med att uttala sig. Den kritik som har förts fram, bara för att nämna några exempel, är att om utredningens förslag skulle genomföras skulle rikspolischefen inte kunna fördela resurser över landet när plötsliga behov uppkommer. Det står klart och tydligt i utredningen att denna rätt finns kvar.

Det talas om minskat demokratiskt inflytande. Utredningen föreslår en Rikspolisstyrelse över hela organisationen. Min taletid är nu slut, men jag hann i alla fall med att nämna två exempel. Jag skulle kunna fortsätta att bemöta även de övriga felaktiga påståendena.

Anf. 53 LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag har läst utredningen ett flertal gånger, och jag har också förstått innebörden av den. Jag ser det som utomordentligt olyckligt att det inte blir en sammanhållen ledning också över de operativa verksamheterna på central nivå utan att den splittras upp. Detta är oerhört olyckligt. Framför allt är det olyckligt från Säkerhetspolisens synpunkt. Det är inte bara jag som har uppfattat det på det här viset, och det är inte heller bara jag som har läst utredningen och haft andra värderingar än justitieministern. Jag tror att ett flertal av de borgerliga ledarskribenter som har riktat kritik mot förslaget, och som också har krävt en parlamentarisk utredning, mycket noggrant har läst förslaget. Jag tror t.o.m. att justitieministerns partikamrater Gösta Bohman och Jerry Martinger läste förslaget innan de gjorde sina kraftfulla uttalanden mot förslaget.

Sammanfattningsvis tycker jag att justitieministern borde vinnlägga sig om en parlamentarisk enighet i dessa frågor.

Anf. 54 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Jag tänker inte kommentera uttalanden av personer som inte har formell rätt att gå upp och svara i den här debatten.

Jag skall ta upp en punkt ytterligare av det som Lars-Erik Lövdén nu talade om, nämligen oron över säpos ställning enligt Håkan Winbergs förslag. Jag är mycket förvånad över att Lars-Erik Lövdén, som sitter i Rikspolisstyrelsen, inte har reagerat tidigare. Det är faktiskt så att det som Håkan Winberg föreslår i sin utredning är just det som i praktiken gäller i dag. Dock är de formella reglerna annorlunda. Men Håkan Winberg föreslår att vi nu skall stadfästa detta arbetssätt för Säkerhetspolisen.

Anf. 55 TALMANNEN:

Jag medger ytterligare var sitt inlägg.

Anf. 56 LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag skall bara ta upp den sista tråden som Gun Hellsvik antydde. Den här frågan diskuterades ganska ingående när Säpokommittén beredde Säkerhetspolisens framtida organisation och ställning. Det ena förslaget låg i den riktning som Håkan Winberg nu förordar – han satt också med i Säpokommittén – dvs. att Säkerhetspolisen skulle ha en mer självständig roll. Efter mycket diskuterande kom vi fram till att det var av stort värde att Säkerhetspolisen även operativt inordnades under en gemensam ledning inom Rikspolisstyrelsen. Det fanns många skäl till det, och det finns en argumentation i den riktningen i Säpokommitténs betänkande.

Det här övervägdes i en parlamentarisk beredning på ett mycket noggsamt sätt, för att vi skulle nå enighet om Säkerhetspolisens ställning. Det är så jag tycker att man skall handlägga frågor som har så allvarlig karaktär som den centrala polisorganisationen.

Anf. 57 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Jag skulle egentligen kunna upprepa min fråga. Jag utgår från att det är riksdagsmannen Lars-Erik Lövdén som anser att detta är viktigt, och jag måste därför fråga varför rikspolisstyrelseledamoten Lövdén anser att det är okej att arbeta på det sätt som Håkan Winberg föreslår, dvs. att reglera säpos verksamhet också i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1993/94:43 om finansieringen av Öresundsbron

Anf. 58 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Kenneth Attefors har frågat mig vilka löften jag ger, mot bakgrund av dagens broavtal, att riksdagen inte skall behöva tillskjuta medel för att täcka brokonsortiets kostnader.

De svenska och danska staterna har ett avtal om att gemensamt anlägga och driva en fast förbindelse över Öresund. Enligt avtalet skall förbindelsen finansieras med trafikantavgifter, och inget av länderna skall behöva skjuta till några budgetmedel.

Avtalet avser en förbindelse som sträcker sig från kust till kust. Dessutom har staterna åtagit sig att anlägga nödvändiga anslutningar till förbindelsen.

Anslutningarna skall betalas med det förväntade överskottet från kust-till-kust-delen av förbindelsen, vilket kommer att delas lika mellan länderna. Eventuella fördyringar av de danska anslutningarna kan därmed inte påverka ekonomin i den svenska delen av projektet. För svensk del är det därför ekonomin i kust-till-kust-delen av förbindelsen samt de svenska anslutningarna som är av intresse.

Inför avtalets tillkomst studerades förbindelsens ekonomi noggrant, och omfattande beräkningar och känslighetsanalyser gjordes. Öresundskonsortiet, som har i uppdrag att bygga och driva kust-till-kust-delen av förbindelsen, har följt upp och förnyat dessa beräkningar och gjort en grundlig översyn av de ekonomiska förutsättningarna för förbindelsen. Konsortiet anser, mot bakgrund av de prognoser som i dag gäller, att ekonomin för den gemensamma kust-till-kust-delen av förbindelsen samt de svenska anslutningarna är mycket god.

Konsortiets bedömningar grundar sig bl.a. på de förutsättningar som riksdagen beslutade om år 1991 med anledning av avtalet med Danmark om Öresundsförbindelsen. Inför beslutet om avtalet försäkrade man sig nämligen från svensk sida om att ge de svenska anslutningarna en rimlig omfattning. Därför lade man i Sverige in mindre omfattande anslutningsanläggningar i projektet än i Danmark. Denna försiktighet innebär att de svenska anslutningarna beräknas bli återbetalade på 20 år, att jämföras med kust-till-kust-delen av förbindelsen som, i enlighet med riksdagsbeslutet, beräknas bli återbetalad på 30 år.

Riksdagen har ställt krav på särskild finansiering av den fasta förbindelsen över Öresund. Inga statliga medel skall tas i anspråk för förbindelsens genomförande. Regeringen delar till fullo riksdagens uppfattning. De begränsningar som omgärdar avtalet och de beräkningar som konsortiet därefter presenterat rörande projektets ekonomi ligger inom de ekonomiska ramar som riksdagen beslutat om. Jag står därför fast vid min uppfattning om att ingen del av den av riksdagen beslutade Öresundsförbindelsen kommer att behöva skattefinansieras.

Jag erinrar också slutligen om att den svenska regeringen är inne i slutfasen av en prövning enligt naturresurslagen och vattenlagen av en fast Öresundsförbindelse i enlighet med gällande avtal.

Anf. 59 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Fru talman! Tack för svaret, kommunikationsministern! Det var långt, men kanske inte fullt så utförligt som jag hade önskat för att kunna vara riktigt säker på att staten inte skulle stå där med Svarte Petter.

Jag vill först göra klart och se till att det förs till protokollet att Ny demokrati absolut är för en fast förbindelse. Vi vill ha en sådan. Men jag tycker att vi skulle vara litet mer karl för vår hatt och erkänna att det som konsortiet kommit fram till kanske inte är riktigt rätt uträknat.

Inför trafikutskottet har Mats Abrahamsson från Greenpeace – en synnerligen tillförlitlig person – skissat ett scenario som gjorde mig ännu mer orolig för att detta inte kommer att gå ihop. Jag skall nu läsa ur den sista delen av det PM vi fick på detta möte, herr minister.

”På grund av statens begränsade regressionsrätt är dessutom ägarverken

skyddade – underskottet tas direkt ut statskassan. Lösningen saknar motsvarighet på den privata marknaden och ger förbindelsen möjlighet att låna upp finansieringsbehovet utan någon kreditgräns. Konstruktionen leder till att de företagsekonomiska spelreglerna sätts ur funktion och att bolagen inte kan gå i konkurs.”

Detta vet vi om, herr minister. Som gammal hamnchef från Nyköping vet jag att det absolut svåraste att göra är att bygga i vatten. Även med erfarenhet av 12 000 broar, måste vi redan i ett tidigt skede inse att om vi vill ha bron så kommer skattemedel att behöva skjutas till. Jag vill att vi ändrar oss litet och erkänner att vi vill att skattemedel skall vara med och finansiera det hela, inte bara avgifter.

Anf. 60 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Låt mig först säga att regeringen mycket noggrant följer projektets ekonomi och löpande inhämtar uppgifter i alla dessa frågor. Det underlag som regeringen hittills har granskat visar att projektet kan genomföras inom ramen för de angivna villkoren.

Lönsamheten i projektet understryks bl.a. av Öresundskonsortiets inledande upphandling av konsulter. Under sommaren har man handlat upp tekniska rådgivare, som har presenterat två alternativa utformningar av förbindelsen. Båda dessa alternativ visar att förbindelsen kan utformas så, att man förebygger skadliga effekter i Östersjöns vattenmiljö, något som ju stipuleras i denna regerings första regeringsdeklaration. Men de visar framför allt också att man klarar av att hålla sig inom de ekonomiska ramarna. Samtliga konstruktioner klarar sig väl inom de givna ekonomiska ramarna.

De alternativa scenarion som bl.a. har presenterats av Greenpeace hade jag tillfälle att få föredragna för mig förra veckan, tillsammans med mark- och planministern Görel Thurdin och våra tjänstemän. De principer som ligger till grund för Greenpeaces kalkyler är minst sagt tivelaktiga. Att t.ex. tala om en 30-årig ekonomisk livslängd när man med detta menar avskrivningstiden och att avsluta hela kalkylen där projektet är amorterat och enbart ger vinst – det är en mycket dålig utgångspunkt för en realistisk kalkyl.

Jag hoppas att miljörorelsen skall granska detta projekt lika noggrant som hittills, men att man är mycket försiktig med vilken typ av underlagsmaterial man använder sig av. Jag tror att debatten skulle tjäna väldigt mycket på det.

Anf. 61 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Fru talman! Jag vill än en gång påpeka att jag inte tror att miljön kommer att skadas på grund av bron. Det står tydligt att staten inte skall garantera ytterligare medel. Jag har dock en viss, om än ringa, erfarenhet från mitt tidigare yrke och vet hur man bygger i vatten.

Vi var även på en utskottsresa och såg på den engelska tunneln, som är helt och hållet privatfinansierad och där ingen förbindelse med staten finns.

Vi går som så att säga ett slags Svarte Petter direkt in i projektet. Det vill jag inte att vi skall göra. Jag vill att Öresundsbron skall byggas, men att vi skall vara mer karl för vår hatt och erkänna att det kanske inte kommer att gå ihop ekonomiskt och att vi då måste ta medel från statskassan. Alla vill

Svar på frågor

ju ha en fast förbindelse över Öresund. Jag hoppas att jag har fört fram min synpunkt.

Anf. 62 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag förstår mycket väl vad Kenneth Attefors är ute efter, och jag uppskattar hans omsorg om projektets ekonomi. Den delar nämligen vi i regeringen.

Låt mig sedan kommentera det här med att det blev ett projekt med statliga lånegarantier och ett statligt konsortium. Det paradoxala är att den dåvarande socialdemokratiska svenska regeringen ville ha ett privat konsortium utan statliga lånegarantier, medan den dåvarande konservativa danska regeringen ville ha ett statligt konsortium. Bakgrunden till detta var ett par faktorer. Man insåg att när projektet är amorterat efter 30 år kommer det att falla ut mycket stora vinster ur detta. Man ville att dessa vinster skulle gå till staten och den statliga sektorn, samtidigt som man fick möjlighet att kontrollera trafikflödet genom att det hela fortfarande låg under staten.

Anf. 63 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Fru talman! Jag hörde i utskottet att det var på det sättet, att den danska staten ville att det hela skulle ligga under statlig kontroll medan den svenska socialdemokratiska regeringen ville att det hela skulle privatfinansieras. Det är i och för sig rätt kul att det har varit på det sättet.

Jag kan nog inte nå längre. Jag tror att jag har framfört vår syn på frågan. Jag har lagt ner min röst i utskottet när det gäller förslaget i det betänkande som skall behandlas i kammaren. Vi ställer kanske inte upp på att man skall ge kompletterande säkerhet till Swedab-bolaget. Men detta gör jag som en markering för att visa att vårt parti inte har varit med i diskussionerna riktigt från början.

Jag önskar detta projekt lycka till. Jag har nu framfört vad vi tror kanske kommer att hända och att vi har varit fullt medvetna om detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1993/94:48 om användningen av bilars blinkerssystem

Anf. 64 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Kenneth Attefors har frågat mig om jag ämnar göra något åt problemet med att allt färre personer använder blinkerssystemet.

Regler för användande av blinkrar finns i 86 och 87 §§ vägtrafikkungörelsen. Där sägs bl.a. att man skall ge tecken med körriktningsvisare om man tänker vända eller byta körfält eller på annat sätt ändra ett fordon's placering. Den som bryter mot dessa bestämmelser kan dömas till böter, högst 2 000 kr.

I den trafiksäkerhetsproposition som regeringen lade fram i våras har vi dragit upp riktlinjerna och målsättningen för trafiksäkerhetsarbetet, och där

säger vi också att ett av huvudmålen bör vara att försöka få trafikanterna att förstå vikten av ett hänsynsfullt beteende i trafiken.

Det är viktigt att alla former av nonchalans i trafiken motverkas på olika sätt, exempelvis genom övervakning, information och kampanjer av olika slag. Jag vet också att Vägverket, som nu har tagit över trafiksäkerhetsfrågorna efter Trafiksäkerhetsverket, kontinuerligt arbetar med den här typen av frågor, och någon särskild åtgärd från min sida är därför inte påkallad.

Prot. 1993/94:15
26 oktober 1993

Svar på frågor

Anf. 65 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Fru talman! Tack för svaret, herr minister. Det är rätt roligt det här. Man hoppar mellan en tvåtusenkronorsfråga och ett femtonmiljardersalternativ. Det är verkligen "kul" att sitta som ensam representant för Ny demokrati i utskottet och handlägga så här olika typer av frågor.

Ministern avslutar sitt svar med att "någon särskild åtgärd från min sida är därför inte påkallad". Jag märkte den tendensen även när ministern höll sitt föredrag under Tylösandsseminariet. På något sätt för ministern frågan litet för mycket över på verken. Vem skall tala om för verken vad de skall arbeta med? Skall jag skriva ett brev till de olika verken för att få dem att arbeta med en fråga? Eller är det på det här sättet som jag skall gå till väga för att upplysa ministern om att detta är ett problem?

Detta är en högst privat reflexion kring det här med blinkrar. När jag har talat med mina bekanta och mina riksdagskolleger är det många som har hållit med om att det är ett tilltagande problem att ungdomar – speciellt pojkar och män – inte använder blinkrar, trots att de fick lära sig på körskolan att använda dessa.

Min fråga blir då: Skall jag skriva ett brev till Vägverket och påpeka detta för att få Vägverkets styrelse att arbeta med frågan? Eller hur skall jag gå till väga?

Anf. 66 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Till att börja med tycker jag att det är väldigt bra att Kenneth Attefors är uppmärksam och noterar tendenser till förändringar av beteenden i trafiken och tar upp dem till diskussion här i kammaren. Det är ett bra sätt att föra en fråga framåt.

Kenneth Attefors sade att jag skjuter över detaljfrågorna på verket. Det är nog ganska tur för Kenneth Attefors och alla andra svenska trafikanter att regeringen inte försöker att detaljreglera detta. Vi har lagt fram – och det vet Kenneth Attefors – en omfattande proposition, vilken riksdagen har antagit, som ger riktlinjer om att trafikanterna skall myndigförklaras. Vi vill skapa ett förtroendefullt förhållande mellan myndigheter och trafikanter. I det sammanhanget är Vägverket mycket aktivt. Jag tror att man är väldigt tacksam över att få ta del av den här typen av iakttagelser, som Kenneth Attefors låtit också mig få ta del av. Jag tycker att detta är ett bra sätt att även uppmärksamma verket i fråga på just det här förhållandet.

Anf. 67 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Fru talman! Jag vill än en gång tacka för svaret. Jag vet nu att det är här i denna talarstol som man kan ta upp även små detaljfrågor. Våra verk, bl.a.

Vägverket, har en alldeles utmärkt personal som själv säkert klarar många problem i samhället. Det är bara skönt att vi här i kammaren slipper att lägga oss i alla smådetaljer. Det tycker också jag – det vill jag att ministern skall ha klart för sig. Nu vet jag hur frågor av den här typen skall tas upp. Det blir inga brev direkt till verket, utan det får bli vid direktkontakt mellan riksdagsledamot och minister, kanske via brev mellan mig och Kommunikationsdepartementet.

Anf. 68 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag tror att Kenneth Attefors missförstod mig litet. Jag sade nämligen att det säkert är verkningsfullt att skriva ett brev även till det aktuella verket.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1993/94:68 om Telias 071-nummer

Anf. 69 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Lars Svensk har frågat mig om jag har för avsikt att vidta åtgärder för att komma till rätta med de problem som 071-tjänsterna kan åsamka teleabonnenter.

De s.k. 071-tjänsterna har fått en allt större betydelse för informations-spridning under de senaste åren. Enligt vad jag har erfarit från Telia karakteriserades utvecklingen på 071-marknaden till en början av linjer med pornografiskt eller annat erotiskt innehåll. De senaste åren har dock inneburit en snabb ökning av linjer med mer seriöst innehåll, där tjänster utnyttjas av företag och myndigheter av olika slag. Enligt Telia är ca 55 % av de tjänster som erbjuds på numren att beteckna som seriös trafik såsom väderinformation, sportreferat m.m. Övrig trafik är hänförlig till kontaktannonser samt underhållning, såsom spel, tävlingar och historier. Det finns i dag ca 6 000 stycken 071-linjer.

För att komma till rätta med 071-linjer som kunde uppfattas som stötande inrättade Televerket och Branschföreningen för Teleinformatörer (STIF) det s.k. Etiska rådet under hösten 1992. Rådets uppgift är att utarbeta och vidmakthålla etiska regler för innehållet i 071-tjänsterna och för marknadsföringen av dem samt att pröva ärenden som gäller innehållet och marknadsföringen. Rådet prövar inkommande anmälningar och kan också på eget initiativ ta upp ärenden. Rådet utarbetar anvisningar för branschen, vilka informationslämnarna på 071-numren åtagit sig att följa i de avtal som de tecknar med Telia. I avtalet anges också att Telia med omedelbar verkan säger upp avtalet ifall rådet begär detta. Under perioden den 1 september 1992 till den 30 juni 1993 har Etiska rådet framställt begäran om avstängning av totalt 122 olika 071-linjer. Linjerna har i samtliga fall stängts för samtal, men som regel öppnats igen sedan informationslämnarna vidtagit rättelse.

De s.k. 071-tjänsterna öppnar enligt min mening utomordentliga möjligheter att sprida information. Jag anser att det är viktigt att ta till vara dessa möjligheter. Samtidigt kan jag konstatera att det förekommer verksamhet

som uppfattas som stötande. Det är nödvändigt att de etiska problemen avseende tjänsterna löses. Jag är oroad över att detta ännu inte skett och har för avsikt att i samråd med Etiska rådet och Telia överväga åtgärder för att komma till rätta med problemen.

Prot. 1993/94:15
26 oktober 1993

Svar på frågor

Anf. 70 LARS SVENSK (kds):

Fru talman! Först vill jag tacka kommunikationsministern för svaret. Jag skall göra en snabb rekapitulation av händelserna i riksdagen i denna fråga.

Under riksmötet 1991/92 väckte jag en motion utifrån de problem som då fanns. Jag ville att all 071-service från början skulle vara urkopplad. Sedan skulle abonnenten på egen begäran bli inkopplad på de kategorier av service som man ville ha.

Utskottet avstyrkte motionen med motiveringen att telefonnätet sedan sin tillkomst är ett öppet telenät och att abonnenter som ansluter sig skall ha möjlighet att ringa vart som helst över hela världen. Utskottet sade också att man förutsatte att Televerkets etiska råd skulle komma till rätta med missbruket. Jag förstår att ministern har avvaktat händelseutvecklingen. Det finns en samsyn här med utskottet.

Nu är händelseförloppet det att Etiska rådet har förlorat möjligheten att kontrollera detta, inte minst sedan de s.k. live-linjerna kom till. Vid urkoppling tar man bort också väldigt mycket annan verksamhet och service som Televerket säger sig vilja ge abonnenten. Därför är det inte längre ett öppet telenät.

Ministern säger att han överväger åtgärder i frågan. Jag vill därför fråga om det inte vore läge att aktualisera den motion som jag har väckt, innebärande att man gör en urkoppling och att abonnenten sedan får ansluta sig till den service som hon eller han vill ha. Finns det möjligen andra verkkningsfulla alternativ för att komma till rätta med dessa problem?

Anf. 71 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Det är alldeles riktigt som Lars Svensk säger att jag har haft kontakt med Etiska rådet. Rådet har framfört till mig att verksamheten nu har fått en sådan omfattning att det inte längre är möjligt att kontrollera att man följer de regler som man har underställt sig genom att underteckna avtalet. Därför överväger vi olika möjligheter.

Det finns i princip två vägar att gå. Den första är den som man valt i Danmark. Där har man genom lagstiftning inrättat tre olika kategorier av tjänster. Kategori 3-tjänsterna är av den karaktären att de kräver en aktiv åtgärd från abonnenten för att abonnemangen skall öppnas. Det handlar om erotiska kontakter, som dessutom har ett högre pris än tjänsterna inom kategori 2 och kategori 1, vilka automatiskt ingår i teleabonnemanget. Dock kan kategori 2-tjänsterna begäras stängda genom en aktiv åtgärd från abonnenten, men inte kategori 1-tjänsterna, som i det danska fallet omfattar grundläggande samhällsinformation. Den tjänsten kan man inte stänga av. Det är alltså den ena modellen, att genom lagstiftning lösa frågan.

Den andra modellen är den som nu övervägs i England. Den innebär att man genom ett frivilligt avtal introducerar i praktiken samma system, men med det tillägget att det i det frivilliga avtalet ingår att föra bort alla annonser

för kategori 3-tjänster ur dagspressen och lägga dem i tidskrifter med uttalat pornografiskt innehåll, så att inte en bredare allmänhet behöver möta den typen av annonsering i sin dagliga tidningsläsning.

Det finns även andra möjligheter, och vi överväger dem för närvarande tillsammans med i första hand Telia och Etiska rådet.

Anf. 72 LARS SVENSK (kds):

Fru talman! Det här är ju ett begränsat problem. Veldig mycket av 071-servicen fungerar bra och är till stor nytta för många. Men det är inom en viss kategori som problemen dyker upp. Ingen åker på några smällar genom att lyssna på väderleksrapporten. Därför borde det gå att begränsa problemet.

Jag tycker att Televerket är litet väl hårt mot dem som drabbas. Jag ser detta som ett slags risk i verksamhet, där Telias kostnader inte står i proportion till vad som utkrävs av dem som drabbas.

Jag undrar därför hur snabbt man kan komma till en lösning, vad ministern ser som rimligt. Enligt min mening ökar problemen snarare än minskar.

Anf. 73 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag delar Lars Svensks principiella hållning att det här är någonting som till mycket stor del är väldigt nyttigt och bra, en tjänst som säkert kan utvecklas. Därför är det viktigt att man hittar en differentierad lösning på problemet.

I vilket tidsperspektiv man kan se en lösning är för mig omöjligt att säga. Vi har överläggningar med Telia, och vi för diskussioner framöver om de andra möjligheter som står till buds. Jag kan i dag inte säga när en lösning möjligen kan nås.

Anf. 74 LARS SVENSK (kds):

Fru talman! Jag vill avslutningsvis säga att jag är mycket nöjd med att man tar itu med dessa frågor. Jag känner mig vara i gott sällskap. I Schweiz har Televerkets chef t.o.m. stämts för den verksamhet han håller på med inom 071-området. Vi får väl avvakta och se vad resultatet kan bli. Tack!

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på frågorna 1993/94:81 och 92 om ansvaret för strandade fartyg m.m.

Anf. 75 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Gunhild Bolander har frågat miljöministern om regeringen är beredd att medverka till en översyn av klassificeringen av farligt gods eller en ändrad lagstiftning som gör det möjligt att bärga fartygsvrak som övergivits av sin ägare.

Ulla Pettersson har frågat miljöministern om regeringen avser att se över lagstiftningen om ansvaret för strandade fartyg och deras last.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara

dessa frågor. Då båda frågorna har aktualiserats av det tyska lastfartyget Frank Michaels grundstötning vid Salvorev mellan Gotska Sandön och Fårö, besvarar jag frågorna i ett sammanhang.

Enligt gällande bestämmelser kan Sjöfartsverket besluta om bärgning av grundstötta eller sjunkna fartyg i två situationer. Den första är om fartyget hindrar eller är till fara för sjöfarten i en allmän farled eller om fartyget väsentligt hindrar betydande fiskeverksamhet. Det andra fallet är om det finns risk för att olja eller något annat skadligt ämne släpps ut från ett fartyg och det finns anledning att anta att svenskt territorium eller svenska intressen i övrigt avsevärt kan skadas genom utsläppet.

Inte någon av dessa förutsättningar är uppfylld enligt gällande lag beträffande fartyget Frank Michael. Det kan vidare nämnas att det mot bakgrund av fartygets läge, rådande vind, sjögång och strömmar inte heller bedömdes tekniskt möjligt att bärga fartyget innan skadan redan var skedd.

Vad gäller fartygets last innehöll den ett gödningsämne som inte är klassificerat som skadligt ämne enligt bestämmelserna i den internationella havsföroreningskonventionen MARPOL. Jag anser därför, mot bakgrund av det nu inträffade, att möjligheterna att foga gödningsmedel till förteckningen över skadliga ämnen bör undersökas. Då det övergödningsproblem som finns i Östersjön inte förekommer på samma sätt i världens övriga hav, borde frågan i första hand kunna tas upp inom ramen för Östersjösamarbetet.

Anf. 76 ULLA PETTERSSON (s):

Fru talman! Jag tackar för svaret. När Frank Michael gick på grund vid Salvorev aktualiserades åtminstone två frågor. Den ena gäller naturligtvis lasten. Som kommunikationsministern sade bedömdes den inte som farlig.

Jag tycker naturligtvis att det är alldeles utmärkt att regeringen överväger att vidta åtgärder. Det skulle vara ännu bättre om man sade att åtgärder absolut skall vidtas. Men jag är nöjd med detta, även om det inte alldeles klart framgår om kommunikationsministern vill aktualisera frågan inom ramen för Östersjösamarbetet eller den internationella havsföroreningskonventionen. Vi får väl hoppas att det blir båda delarna.

Det andra problemet är vad som händer med själva vraket, det som finns runt omkring lasten. Det var egentligen den fråga som jag hade hoppats få svar på här. Vad beträffar lasten har jag ställt en annan fråga till miljöministern som jag hoppas att få möjlighet att diskutera vid ett senare tillfälle.

När det gäller själva vraket finns det alltså inga svenska bestämmelser om hur det hela skall hanteras. Man kan lämna ett fartyg på det sätt som här har skett.

Jag uppfattade egentligen inget svar på min fråga och vill därför ställa en kompletterande fråga: Är det på det sättet att regeringen inte tänker ändra den svenska lagstiftningen vad beträffar omhändertagandet av vrak?

Anf. 77 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Frågan är närmast om vrakborttagningslagstiftningen skall ses över. Man kan naturligtvis tycka att detta fall skulle peka på att det vore en logisk åtgärd. Det finns dock en fara med om Sverige skulle ha en betydligt generösare praxis, att svenska staten, på statens bekostnad, tar hand om

Prot. 1993/94:15
26 oktober 1993

Svar på frågor

vrak som överges. Det skulle skilja sig väsentligt från vad som är fallet i andra länder. Risken är – om jag överdriver litet lätt – att mindre nogräknade redare helt enkelt kör upp på lämpliga grund och överlåter fartygen att tas om hand av en stat som är mycket mera generös än andra stater.

Jag kan i dag inte säga att det är aktuellt att ändra på denna lagstiftning.

Sjöfartsverket har bedömt att det aktuella fartyget kommer att sjunka. Det kommer att försvinna från vattenytan, brytas sönder och försvinna. Det är redan kraftigt sönderbrutet och förstört.

Anf. 78 ULLA PETTERSSON (s):

Fru talman! Jag har inte på något sätt gjort gällande att staten skulle ta över ansvaret för vrak runt våra kuster. Jag har över huvud taget inte nämnt det. Däremot tycker jag inte att det är alldeles självklart att man som ägare till fartyg tillåts att köra upp dem på något lämpligt grund och lämna dem, på det sätt som kommunikationsministern beskrev.

Det är i dag tio år sedan fartyget Benguela gick på grund utanför Klintehamn på Gotlands västra kust. Det vraket kan man fortfarande se. Om nu Frank Michael försvinner från Salvorev, löses just det problemet. Men det löser inte det principiella problemet. Därför kvarstår min fråga till kommunikationsministern: Anser regeringen att det finns anledning att se över denna fråga?

Anf. 79 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Självklart får denna typ av fartygsolyckor till följd att man funderar över dessa saker. Jag är i dag inte beredd att ge ett konkret svar på frågan om detta är tillräcklig anledning att nu se över reglerna.

Anf. 80 ULLA PETTERSSON (s):

Fru talman! Då får jag deklarerat att jag, i motsats till kommunikationsministern, tycker att det finns skäl att se över denna lagstiftning. Jag kommer att återkomma under den allmänna motionstiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1993/94:83 om statligt stöd till enskilda vägar

Anf. 81 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Kenneth Lantz har frågat mig om jag har för avsikt att vidta åtgärder för att utreda oklarheter vid tillämpningen av lagen om enskilda vägar.

En översyn av regleringen av enskilda vägar enligt lagen (1939:608) om enskilda vägar är, som frågeställaren påpekar, nödvändig. För att komma till rätta med problemet inrättades 1985 en arbetsgrupp som var gemensam för Kommunikationsdepartementet och dåvarande Bostadsdepartementet för översyn av lagen. Gruppens förslag redovisades som bilaga till ett betänkande av 1986 års väghållningsutredning. I propositionen Trafikpolitiken inför 90-talet uttalades att ytterligare beredning av frågan behövs.

Jag delar uppfattningen att frågan behöver utredas ytterligare. Jag har därför för avsikt att inom en snar framtid föreslå regeringen att en kommitté tillkallas med uppgift att göra en övergripande översyn av bl.a. lagen om enskilda vägar samt att komma med förslag för att komma till rätta med en rad olägenheter som tillämpningen av lagen ger upphov till i nuläget.

Prot. 1993/94:15
26 oktober 1993

Svar på frågor

Anf. 82 KENNETH LANTZ (kds):

Fru talman! Jag vill tacka kommunikationsministern för svaret. Jag skall med glädje föra det vidare hem till Skåne. Där har detta upplevts som ett problem i ett par olika fall. Jag skulle dock vilja fråga kommunikationsministern om han anser det vara riktigt att bostadsrättsföreningar skall behöva ta ansvar för vägar, gångstigar och parker och – som de själva har uttryckt det – skidbackar, trots att de ligger nere i Skåne. Det sistnämnda torde vara ganska svårt. Nog förefaller det märkligt att man i en bostadsrättsförening helt plötsligt skall tvingas överta ansvar för kommunala väginrättningar.

Anf. 83 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag har den principiella uppfattningen att det är viktigt att man håller isär å ena sidan regeringens och riksdagens roll som lagstiftande församling och å andra sidan domstolarnas roll som dömande instans. Jag har inte för avsikt att gå in och ta över domstolarnas dömande funktion i exempelvis denna typ av frågor. Däremot är jag inne på att ändra lagstiftningen, så att vi kan komma ifrån de systematiska fel som finns i nuvarande ordning.

Anf. 84 KENNETH LANTZ (kds):

Fru talman! Jag skulle helt kort vilja tillägga ännu en fråga. Jag har med tacksamhet konstaterat att kommunikationsministern ämnar tillsätta en kommitté. När i tiden skulle man kunna förvänta sig en rapport från arbetet? Rör det sig om ett år eller fem år framåt i tiden?

Anf. 85 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Min erfarenhet är att översyn av lagar av detta slag är ett mycket omfattande arbete. Jag kan alltså inte nämna någon tidshorisont för detta. Min uppfattning är att arbetet bör bedrivas så snabbt som den demokratiska processen medger.

Anf. 86 KENNETH LANTZ (kds):

Fru talman! Jag vill tacka kommunikationsministern för det. Jag hoppas att det skall gå vägen och önskar lycka till i arbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1993/94:87 om Ostkustbanan

Anf. 87 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Sigrid Bolkéus har frågat mig när ett beslut angående Ostkustbanans nya sträckning Söderhamn–Enånger beräknas komma.

På Ostkustbanan pågår för närvarande ett antal utbyggnader till dubbel-spår, linjeomläggningar och anpassningar för trafik med snabbtåg. Sträckan mellan Söderhamn och Enånger ingår som en del i denna utbyggnad.

Utbyggnaden av vår infrastruktur kräver beslut på olika nivåer inom vårt samhälle. Jag tycker att det är viktigt att besluten är väl förankrade regionalt, lokalt och hos enskilda människor som är berörda. Genom denna demokratiprocess finns nu flera frågor att ta ställning till inom regeringskansliet. Dels har Banverket ansökt om expropriation för tillgången till mark, dels har Länsstyrelsen i Gävleborgs län begärt att regeringen skall pröva dragningen av järnvägen och väg E 4 enligt 4 kap. 2 § lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser. Som Sigrid Bolkéus säkert förstår är detta omfattande frågor för regeringen att ta ställning till. Det är därför för tidigt för mig att i dag utlova något datum när regeringen kommer att fatta beslut i dessa frågor. Jag vill dock i sammanhanget framhålla att starttidpunkten för vissa delobjekt är av underordnad betydelse så länge hela Ostkustbanan kan tas i drift som planerat.

Anf. 88 SIGRID BOLKÉUS (s):

Fru talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret. Jag hade nog hoppats på ett klarare besked. Alla myndigheter och gävleborgarna är eniga om att regeringen måste komma med ett beslut så snabbt som det någonsin går. Pengarna är avsatta. Allt är projekterat. Spaden kan sättas i jorden. Detta är en viktig infrastruktuursatsning, när det gäller både gods- och persontrafik. Gävleborg är i skriande behov av arbetstillfällen, och det nu. I Hälsingland står 52 % av byggnadsarbetarkåren utanför den ordinarie arbetsmarknaden. I Gästrikland är läget något bättre.

Statsrådet kan inte ange något datum. Men tror statsrådet att regeringen kan avgöra frågan före årsskiftet?

Anf. 89 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Här handlar det om en utveckling där två verk har gått åt olika håll i fråga om dragningen av sträckan mellan Söderhamn och Enånger. När utbyggnaden av E 4 nu är aktuell har Vägverket fastställt en arbetsplan för alternativet östligt läge. Banverket arbetar efter en plan med alternativet västligt läge. Det är den situation som har uppstått.

Jag har inhämtat att Länsstyrelsen i Gävleborgs län anmälde den 30 augusti att järnvägens sträckning över Norraladalen bör prövas enligt 4 kap. naturresurslagen. Den ansökan har remissbehandlats. De sista yttrandena kommer in till regeringen under denna vecka. Därefter påbörjas beredningen och regeringens arbete att ta ställning till om prövning enligt naturresurslagen skall göras eller inte. Om man gör en sådan prövning, tar den troligen ett år.

Banverket inkom med en expropriationsansökan för aktuellt avsnitt den 24 maj i år. Handläggningen tar normalt mellan sex månader och ett år. Jag tror att dessa tider skall kunna hållas, inom vad jag nu har angett.

Anf. 90 SIGRID BOLKÉUS (s):

Fru talman! Det är beklagligt att vi inte kunde enas när vi fick pengarna. Jag är väl medveten om att det kan ta tid när olika myndigheter har delade meningar.

Men skulle statsrådet kunna ge mig löftet att regeringen kommer att arbeta med ärendet så skyndsamt som det någonsin är möjligt när det gäller att trycka på så att inga papper blir liggande osv.?

Anf. 91 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag kan bara svara för den del som rör regeringskansliets hantering. I regeringskansliet är vi väl medvetna om den här besvärliga situationen, och vi önskar att detta projekt skall komma i gång så fort som det överhuvud taget är möjligt.

Anf. 92 SIGRID BOLKÉUS (s):

Fru talman! I så fall har vi samma uppfattning. Jag ser fram emot att jobbet kommer i gång, så fort som möjligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1993/94:88 om SJ:s taxor

Anf. 93 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Lennart Fremling har frågat mig vad jag avser göra för att skapa samhällsekonomisk effektivitet i SJ:s trafik.

Enligt det trafikpolitiska beslutet år 1988 är det övergripande målet för trafikpolitiken att erbjuda medborgarna och näringslivet i landets olika delar en tillfredsställande, säker och miljövänlig trafikförsörjning till lägsta möjliga samhällsekonomiska kostnader. I enlighet med det trafikpolitiska beslutet infördes en vägtrafikmodell för järnvägen som innebär att staten tar huvudansvaret för infrastrukturen och att SJ får betala fasta och rörliga avgifter för att utnyttja spåren. Investeringarna i infrastrukturen skall planeras på samhällsekonomiska grunder. SJ skall däremot bedriva tågtrafik på affärsmässiga grunder. Statsmakternas uppgift är att fastställa de övergripande målen för SJ:s verksamhet.

Detta innebär således att riksdagen beslutat att styra järnvägsmarknaden mot samhällsekonomisk effektivitet genom att ta huvudansvaret för investeringssidan och inte genom att detaljstyra trafiken. Staten upphandlar dock viss interregional persontrafik. Detta innebär att SJ självt skall fatta beslut om priser etc.

Anf. 94 LENNART FREMLING (fp):

Fru talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret. Syftet med min fråga är att vi skall medverka till att använda de samhällsekonomiska resurserna så effektivt som möjligt, men ändå ge frihet åt den enskilde att själv besluta om sitt val av färdmedel. Vid varje beslut skall individen, såvitt

möjligt, känna av sin marginalkostnad, i vilken miljökostnader och olycks-kostnader är inräknade.

Vad beträffar dagens biljettpris på SJ, torde den samhällsekonomiska marginalkostnaden ligga avsevärt lägre. I det läget känns det svårt att fortsätta sända signalen till SJ att verksamheten skall drivas företagsekonomiskt inom nuvarande ramar.

Låt mig utöka min fråga: Avser regeringen att medverka i EG:s utveckling – så att samhällsekonomiska principer kommer att gälla även i EG-sammanhang – och där verka för att resenären betalar marginalkostnader?

I svaret hänvisar kommunikationsministern till statens upphandling av viss interregional persontrafik. Även på den punkten skulle jag vilja ha ett klargörande. Kan en sådan upphandling göras så pass flexibel att man, om det går att visa en samhällsekonomisk lönsamhet för sådan trafik som SJ avser att lägga ned, kan gå in och täcka den trafiken med en sådan här upphandling? Jag tänker framför allt på de nattåg som går mellan Gävle och Göteborg respektive Gävle och Malmö, över Falun, Borlänge och Örebro. På dessa sträckor kan det alltså bli aktuellt att överväga en sådan här upphandling för att få behålla trafiken.

Anf. 95 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Det är en mycket klok ordning att riksdagen inte längre fastställer SJ:s biljettpriser och tidtabeller. Dessa frågor överlämnas med varm hand till verket.

Riksdagen har nu, inklusive de pengar som gått till länsjärnvägar, anslagit närmare 40 miljarder kronor att rusta upp och bygga ut järnvägsnätet för.

En annan aktuell strategisk åtgärd handlar om att avreglera användningen av järnvägens infrastruktur – en departementspromemoria är nu ute på remiss – så att fler operatörer kan komma in. Därmed skapas den konkurrens som ytterligare kan driva järnvägsverksamheten mot en samhällsekonomisk effektivitet, vilket Lennart Fremling efterlyser. Detta är den väg som vi har att gå.

Detaljregleringens och detaljstyrningens tid inom trafikområdet är över. Jag tror inte att det är möjligt att åstadkomma en samhällsekonomisk effektivitet med de metoder som Lennart Fremling efterlyser.

Svaret är ja, när det gäller om regeringen vill medverka i EG:s arbete. De stora järnvägssatsningar som också görs i Europa bör självfallet följa det föredöme som Sverige på järnvägstrafikens område faktiskt utgör för EG-länderna.

Om nattågen mellan Gävle och Göteborg pågår en dialog mellan representanter för regionen och SJ. Det är fullt möjligt att inför nästa upphandlingsomgång ta upp frågan med statens förhandlingsman om att också inkludera denna sträcka.

Anf. 96 LENNART FREMLING (fp):

Fru talman! Jag instämmer i det som kommunikationsministern säger, att det är angeläget att driva på politiken i den här riktningen. Det är viktigt med konkurrens på lika villkor mellan flera operatörer på järnvägen. Frågan om hur man skall åstadkomma att resenärerna får betala marginalkostna-

derna kvarstår dock. Överväger man att skapa sådana metoder att resenären får betala den här samhällsekonomiskt kalkylerade marginalkostnaden?

Prot. 1993/94:15
26 oktober 1993

Sommarens erfarenheter av SJ:s prispolitik tyder på att något skulle behöva göras åt den saken. Det har också framgått tydligt att SJ felbedömt folks efterfrågan på resor till lägre priser. Under sommaren blev det alldeles proppfullt på tågen, och genom den prispolitik som då fördes har det gjorts stora samhällsekonomiska vinster, trots att SJ inte har gjort motsvarande vinst företagsekonomiskt. På den punkten måste man alltså gå in och korrigera.

Svar på frågor

Anf. 97 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag debatterar gärna med Lennart Fremling om SJ:s prispolitik under sommaren, när vi fått den utvärderad och när vi kan se vilka effekter som går att renodla utifrån den utvärderingen. Det är alldeles för tidigt att i dag dra några slutsatser av det experimentet.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1993/94:95 om benämning på EG efter Maastricht

Anf. 98 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Stefan Attefall har frågat mig vilket officiellt namn Sverige kommer att ha på EG efter Maastrichtfördragets ikraftträdande.

I och med att den tyska författningsdomstolen avgivit sitt yttrande undanröjdes det sista hindret för ratificering av fördraget om den europeiska unionen (det s.k. Maastrichtfördraget), och det kan därmed träda i kraft.

Det nuvarande EG-samarbetet, som regleras i Romfördraget och enhetsakten, kommer att utgöra en del av den europeiska union som nu upprättas. Beteckningen EG kommer således att finnas kvar även efter fördragets ikraftträdande.

I Maastrichtfördraget används begreppet "The European Community" eller den europeiska gemenskapen som samlingsrubrik för det samarbete som äger rum under Romfördraget och enhetsakten. Det mesta tyder därför på att de båda begreppen, alltså EG och EU, kommer att användas parallellt, även efter det att Maastrichtfördraget trätt i kraft. Frågan om användningen av begreppen EG och EU diskuteras för närvarande mellan medlemsländerna och torde även komma att behandlas vid stats- och regeringschefernas möte den 29 oktober. Denna diskussion kommer säkert att ge vägledning i frågan.

Vad gäller översättningen av "European Union" används i den svenska preliminära översättningen av Maastrichtfördraget begreppet "Europeiska unionen". En översyn av preliminäröversättningen pågår för närvarande. Denna översyn får visa om någon modifiering av översättningen på denna punkt kan bli aktuell.

Anf. 99 STEFAN ATTEFALL (kds):

Fru talman! Först vill jag tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Många kanske tycker att det är en något perifer fråga att diskutera nam-

nen. Men i samband med EG-diskussionerna och frågan om svenskt medlemskap i EG kommer en del nya begrepp in i den svenska debatten. Det är fråga om nya ord men också ord som redan finns i vårt språk och som delvis ges nytt innehåll. Ordets makt är, som vi vet, stor.

Anledningen till att jag har framställt frågan är att begreppet union, den europeiska unionen, är ett ganska ovanligt begrepp i det svenska språket. Det för tankarna till något som kanske inte riktigt är avsikten. Jag tycker att vi har kunnat se detta i debatten. Vi som är positiva till ett EG-medlemskap ser hur just uttrycket europeiska unionen används för att skrämman upp människor inför något fult, fasansfullt och maktfullkomligt.

I Maastrichtfördraget står det att staterna skall övergå i en ny fas. Det är fråga om en ökad grad av samarbete, inte en artskillnad i samarbetet.

Min fråga gäller begreppet union. I en bättre engelsk-svensk ordbok kan man läsa att det engelska uttrycket union översätts närmast med förening, sammanslutning, förbund. Plötsligt får ordet en annan dimension och klang hos svenskar. Men kan jämföra med den fotbollsintresserade. Han vet vad UEFA är för något, dvs. Union of European Football Associations. Men på den svenska fotbollsplanen handlar det om Fotbollförbundet eller att Fotbollförbundet ingår i Riksidrottsförbundet. Ingen får associationer till att Riksidrottsförbundet är ett organ som bestämmer vad Fotbollförbundet skall göra i alla detaljer.

Delar statsrådet min kritiska inställning till att vi i Sverige officiellt skall använda begreppet union?

Anf. 100 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Jag delar uppfattningen att det inte är helt givet hur man skall översätta de olika begrepp som finns i Maastrichtfördraget eller Romfördraget till svenska. Det här är en fråga som vi har brottats med tidigare och som vi brottas med nu. Samma diskussion fördes när EEG övergick till att bli EG. Diskussionen gällde en övergång till en helt ny fas, eftersom det i grunden gällde att samma fördrag fördes in under en hatt. Den diskussionen uppkommer nu och förstärks av att unionsbegreppet kan leda tankarna fel.

Diskussionen förs också inom EG:s medlemsländer. Frågan uppstår i samband med olika översättningar till olika språk. Därför pågår det en diskussion mellan EG:s medlemsländer för att försöka sortera ut begreppen.

Jag tror att resultatet av Europeiska rådets toppmöte den 29 oktober kan ge viss vägledning på den punkten. Jag tycker att det är viktigt att Sverige följer ungefär samma praxis som andra länder på området. Min gissning är att det kommer att finnas många olika namn. Europeiska unionen kan komma att vara ett begrepp i sammanhanget, samtidigt som man laborerar med andra begrepp som gemenskap eller liknande.

Jag vill inte binda mig vid någon översättning, eftersom jag tycker att det är viktigt att följa internationell praxis på området.

Anf. 101 STEFAN ATTEFALL (kds):

Herr talman! Självfallet är det viktigt att följa internationell praxis. Problemet uppstår ju om vi använder alltför många olika begrepp i den svenska

debatten. Det skapar förvirring. För närvarande lider EG-debatten för mycket av detta.

Vi kan göra en jämförelse med begreppet subsidiaritetsprincipen. I officiella dokument i Sverige översätts det begreppet med närhetsprincipen. Jag menar att det är en alltför snäv tolkning av det uttrycket. Det här är ett exempel på att vi och danskarna har gjort en egen tolkning. Därför är det viktigt att tänka igenom denna fråga. Jag skulle gärna vilja använda ett gemensamt uttryck – men kunna försvenska det hela. Då vet vi att ordet förbund eller förening är ett bättre uttryck.

Tyska författningsdomstolen uttalade vid dess godkännande av Maastrichtfördraget att just stora förändringar i EG:s samarbete skall föregås av ny omröstning i Förbundsdagen eller en folkomröstning. Det här markerar mycket tydligt att uttrycket union i Sverige ofta förknippas med Sovjetunionen och inte med tyska Förbundsdagen – där just uttrycket förbund används. Det här visar på problemen med begreppens betydelse.

Anf. 102 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Faktum är att det genom åren även i EG-relaterade sammanhang har förekommit många olika översättningar till svenska. Om jag inte misstänker mig står det i Romfördraget att samarbetet skall utvecklas som "an ever closer union". I den svenska versionen av Romfördraget har detta översatts till "en allt fastare sammanslutning".

Samtidigt finns unionsbegreppet i ett annat sammanhang, nämligen kol- och stålunionen. Där har vi använt unionsbegreppet som en beteckning för det hela.

Jag delar uppfattningen att många begrepp kan vara ägnade att förvirra bilden. Jag tror att det även framöver kommer att vara nödvändigt att laborera med många begrepp – EG för den Romfördragsrelaterade verksamheten, EU för den övergripande verksamheten. Å ena sidan råder det förvirring, å andra sidan kan man möjligen säga att kärt barn har många namn.

Anf. 103 STEFAN ATTEFALL (kds):

Herr talman! Syftet med min fråga är att fokusera på dessa begrepp. Jag hoppas både att toppmötet den 29 oktober mellan EG-länderna skall skapa klarhet i frågan och att man på utrikeshandelsministeriet i Sverige försöker finna en bättre översättning av begreppet union än det svenska union. Försök att hitta ett svenskt uttryck för detta. Jag tror att det är bättre att tala om vad EG är för något och inte att skapa felaktiga associationer. Jag tycker att debatten alltför mycket handlar om att göra det.

Anf. 104 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Jag lovar att vi skall fundera över frågan. Jag lovar också att vi skall återkomma till EG-delegationen i riksdagen i ärendet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1993/94:15
26 oktober 1993

Svar på frågor

Svar på frågor

Anf. 105 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Lars Stjernkvist har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att underlätta snabba hyresuppgörelser på låga nivåer.

Låt mig inledningsvis klarlägga att hyressättningen bestäms genom förhandlingar mellan företrädare för hyresvärdar och hyresgäster, inte av staten. Det innebär bl.a. att det är de som företräder hyresgästerna som skall ta ställning till vilken hyresnivå de vill acceptera i hyresförhandlingarna. Det må vara att regeringen sedan har möjlighet att skapa förutsättningar i det ena eller det andra avseendet.

Jag konstaterar att hittills träffade hyresavtal har kunnat hållas på den lägsta nivån på många år. Av Statistiska centralbyråns uppgifter framgår att man får gå tillbaka 25 år i tiden för att finna lägre hyreshöjningar. Till de låga hyresavtalen bidrar starkt den sänkning av ränteläget som är en följd av regeringens ekonomiska politik och som också skapar förutsättningar för låga hyresavtal även i framtiden.

I sin fråga tar Lars Stjernkvist också upp problemen med den höjning av fastighetsskatten som följer av tidigare beslut. Det är bra att socialdemokrater numera inser nackdelarna av de beslut som de verksamt bidrog till. Jag noterar också med tillfredsställelse att allt fler socialdemokrater nu upptäcker de stora nackdelar med fastighetsskatt som jag påtalat här i riksdagen under många år. Det skapar goda förutsättningar för att komma till rätta med de höga bostadskostnader som följt av 1980-talets politik på detta område.

Låt mig avslutningsvis nämna att regeringens tidigare aviserade proposition om vissa fastighetsskattefrågor beräknas läggas fram i början av november.

Anf. 106 LARS STJERNKVIST (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Jag delar statsrådets glädje över att hyresförhandlingarna hittills har lett fram till relativt låga avtal. Jag skall i och för sig inte bråka, men jag konstaterar att statsrådet inte har särskilt höga anspråk på vad framgångar är. När den lägsta omfattningen på byggandet sedan 40-talet och ett kraftigt ökande antal vräkningar beskrivs som framgångar, har man onekligen en ganska låg ambitionsnivå.

Jag skall hoppa över polemiken och inrikta mig på det jag ställde min fråga om, nämligen årets hyresförhandlingar. Även om det ser positivt ut just nu och det hittills har träffats en rad uppgörelser som ligger omkring 2-3 %, t.o.m. 0 %, finns det ett *men* i dessa uppgörelser. Det finns i flera av dem en klausul som säger att om regeringen och riksdagen fullföljer beslutet att försämra räntebidragen och om den höjning av fastighetsskatten som följer av omtaxeringen tillåts slå igenom, blir det omförhandling.

Vi har i och för sig olika syn på de grundläggande bostadspolitiska frågorna, men jag har ändå sedan jag kom in i denna kammare ändå hoppats att vi i detta mycket extrema läge skall kunna enas om åtgärder som gör att

människor får en rimlig möjlighet att genomleva den mycket akuta kris som vi har. Jag vill därför upprepa mina frågor:

1. Är statsrådet beredd att ompröva beslutet om räntebidragen?
2. Är statsrådet beredd att se över frågan om fastighetsskatten?

Prot. 1993/94:15
26 oktober 1993

Svar på frågor

Anf. 107 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Sedan en olycka har inträffat är det alltid besvärligt under den tid när patienterna måste opereras och behandlas för att återvinna hälsan. Efter den kraschlandning som den socialdemokratiska politiken gjorde i slutet av 80-talet och de första åren av 90-talet ägnar vi oss just nu åt att behandla patienten för att återställa honom. Det är klart att operationer och behandlingar ibland kan kännas smärtsamma, men de är nödvändiga.

En förutsättning för de låga räntenivåer som vi har i dag är att vi bedriver en stram finanspolitik. Ett inslag i denna är självfallet den uppgörelse som vi i september 1992 träffade med Socialdemokraterna om minskade räntebidrag. Visserligen har Socialdemokraterna gått ifrån denna uppgörelse, men genom att fullfölja detta beslut skapar vi bättre förutsättningar för lägre räntor än annars. Jag tror att vi måste vara överens om att detta är till stor fördel för alla boende, både för dem som bor i dagens bostäder och för dem som skall bo i framtidens bostäder.

Fastighetsskatten är ett problem, mest därför att man över huvud taget införde en sådan, men det kan vi lämna därhän. Jag konstaterar i mitt svar, och jag vill göra det också nu, att vad regeringens överväganden beträffande fastighetsskatten och fastighetstaxeringen nästa år leder till kommer att redovisas i sinom tid. Det kommer inte att dröja särskilt länge innan proposition ligger på riksdagens bord.

Anf. 108 LARS STJERNKVIST (s):

Herr talman! Frågan är när jag skall få möjlighet att hälsa statsrådet välkommen till nuet. Jag har förstått att även om jag skulle väcka Bo Lundgren mitt i natten, skulle han svara att alltihop är Socialdemokraternas fel och dra sin historieberskrivning igen.

Jag har nu hört den ett antal gånger och förstått budskapet, men om vi lämnar det därhän och i stället ägnar oss åt vår nutid och vår framtid, som jag trots allt tycker är mer intressanta, skulle jag ändå vilja veta vad statsrådet själv vill. Jag har nu förstått att dessa frågor bereds och diskuteras, men frågan är vilken målsättning statsrådet har i den diskussion som nu förs inom regeringen. Vill statsrådet lyfta bort en del av de bördor som, om inget görs, riskerar att drabba landets boende vid årsskiftet, eller vill han det inte?

Anf. 109 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Enligt den grundlag som vi har i Sverige fattar regeringen sina beslut i kollektiv form. Vad man än tycker om kollektivism är det så i det här avseendet. Det innebär att vi naturligtvis skall fatta beslut i regeringen. Jag som är ansvarig för dessa frågor i regeringen kommer sedan att redovisa det beslutet. Det har alltid varit en sådan ordning, oavsett vilken regering som har suttit.

Vad sedan gäller min reaktion om jag väcks mitt i natten vill jag säga att

jag först skulle bli mycket irriterad. Jag tycker verkligen inte om att bli väckt mitt i natten. Men eftersom jag har en genomtänkt och logisk analys av det som inträffat, är det naturligtvis den som upprepas, och det är den som styr mitt och regeringens handlande. Det är ju oerhört viktigt, även om Lars Stjernkvist får höra det många gånger, att klara ut vad som orsakade dagens problem. Det är det som sedan ger nyckeln till dess lösning. Jag tror att Lars Stjernkvist förr eller senare kommer att lära sig det.

Anf. 110 LARS STJERNKVIST (s):

Herr talman! De stora bekymren har vi i de hus som tillhör de senaste årgångarna. Därför vore det allra bäst om statsrådet nu vore beredd att ge besked om att han vill ompröva beslutet om att dra in räntebidrag. Det skulle direkt ge hjälp och stöd till dem som bor allra dyrast och som sitter allra svårast till.

Men jag är och har alltid varit en pragmatisk politiker, och jag tycker att man skall försöka att lösa problemen. Om man inte kan åstadkomma det bästa, skall man försöka eftersträva det näst bästa. Jag vill därför fråga om jag skall tolka svaret på min fråga så, att regeringen inte bara själv vill diskutera dessa frågor utan också är intresserad av att tillsammans med oss socialdemokrater överlägga om åtgärder för att möjliggöra att den förbättring i form av låga räntor och annat som trots allt har skett också får slå igenom, så att vi får låga boendekostnadsökningar nästa år. Är statsrådet beredd att föra samtal med oss för att få till stånd sådana åtgärder?

Anf. 111 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag är alltid beredd att föra konstruktiva samtal med vem det vara må, om man på det sättet kan skapa bättre förutsättningar för en riktig politik. Men då gäller det att man har en gemensam analys och vet var problemen ligger.

Vi är säkerligen överens om att de senaste årgångarna byggdes till alldeles orimligt höga kostnader, och det vore egentligen att föra hyresgäster, bostadsrättshavare och villaägare bakom ljuset, om man sade att detta kunde finansieras av endera dem själva eller skattebetalarna. Det höll inte, och det håller inte. Det skapade problem i landets finanser. Nu håller vi på att få ett grepp över utgiftssituationen i detta avseende, och det medverkar till de räntesänkningar som är oundgängligen nödvändiga.

Jag måste sedan naturligtvis när vi lägger ut räntebidragen göra allt vad jag kan för att lindra effekterna. Det beslut om att spara 3 miljarder år 1994 som fattades med biträde av Socialdemokraterna har nu delats upp på tre år. Fördelningen beträffande 1994 har skett på ett sådant sätt att de berörda årgångarna de facto kommer att klara sig bättre.

Anf. 112 LARS STJERNKVIST (s):

Herr talman! Vi har i dag på förmiddagen i bostadsutskottet haft en hearing med personer som kan mycket om bostadsmarknaden. Deras besked i dag var entydigt: Om regeringen genomför försämringen av räntebidraget, kommer det att förvärra problemen på bostadsmarknaden. Statsrådet förklarar alltså sin egen betydelse. Jag har nu förstått att det i denna fråga finns

hårda ideologiska lösningar hos statsrådet. Jag beklagar det. Dess bättre är oppositionen inte lika mentalt blockerad, utan vi kan inom den föra resonemang. Vi är beredda att diskutera andra lösningar för att mildra bördorna för dem som har fått lida allra svårast under de senaste åren.

Jag är envis och lovar att störa statsrådets nattsömn ända tills det kommer ett bra besked. Är statsrådet beredd att redan nu lämna ett besked när det gäller fastighetsskatten?

Anf. 113 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag har sagt att det beskedet kommer när regeringen är klar med sitt beslut och när det skall redovisas. Därutöver är det viktigt att klara ut att vi i regeringsställning måste ta ansvar. Det hade varit bra om Socialdemokraterna hade varit beredda att göra det tidigare. Då hade man inte lurat människor att tro att miljardrullningen inom bostadssektorn skulle kunna fortsätta. De som i dag bor i hus som byggdes i slutet av 80-talet och i början av 90-talet lider av något som gick snett. Så är det.

Vi måste försöka lindra vad som nu inträffar, och det gör vi genom bidragsneddragningen och även genom förslag som kommer att lämnas till riksdagen inom kort, syftande till att förbättra förhållandena totalt sett inom bostadskreditmarknaden. Det är åtgärder som bidrar till att lindra effekterna av det som hände i slutet av 80-talet och i början av 90-talet.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1993/94:76 om energiskatter och råttoljor

Anf. 114 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Karl Hagström har frågat mig om jag avser att skyndsamt lösa Bergvik Kemis problem med att råttolja indirekt drabbas av energibeskattnings.

Problemet, som är en ovillkorlig följd av att vissa råvaruprodukter har ett alternativt användningsområde som bränslen, har huvudsakligen lösts genom att industrin fr.o.m. år 1993 har fått en betydligt lägre energibeskattnings. Problemet kvarstår emellertid delvis genom att råttoljan kan säljas som bränsle till värmeverk, vars alternativa användning är fossila bränslen med hög energiskattebelastning.

En lösning som förespråkats har varit att införliva råttoljan under energibeskattnings. En sådan beskattning skulle dock inte lösa Bergvik Kemis problem, eftersom nuvarande skatteregler för värmesektorn och i synnerhet kraftvärmesektorn är mycket speciella.

Kraftvärmebeskattnings är föremål för utredning inom en särskild arbetsgrupp i regeringskansliet. Resultatet av gruppens arbete skall enligt direktiven presenteras före utgången av detta år. Utredningsresultatet bör avvaktas innan förutsättningar finns att bedöma om åtgärder på skatteområdet kan lösa kvarvarande problem.

Det kan ifrågasättas om ingrepp på skatteområdet, med hänsyn till bl.a. frågan om biobränslenas beskattning och EG-aspekter, över huvud taget är

lämpliga för att lösa just detta problem. För närvarande analyseras inom Näringsdepartementet olika möjligheter att lösa de problem som den nuvarande energibeskattningen medför för Bergvik Kemi. Resultatet av detta arbete är ännu inte klart.

Anf. 115 KARL HAGSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret, men jag kan tyvärr inte vara nöjd eftersom frågan fortfarande kvarstår.

Läget för Bergvik Kemi är så allvarligt att man nu upprätthåller produktionen med lagrad råttallolja, som räcker några månader. En normal årsförbrukning är på 125 000–130 000 ton. De signaler som Bergvik Kemi nu har fått är att det inte finns eller kommer att finnas någon mer råttallolja, eftersom efterfrågan och intresset för den skattefria råttalloljan är så stort från kommunala fjärrvärmeverk.

Statsrådet hänvisar till en utredning, till utvärderingar och deras resultat. Tiden är knapp, den är snart ute. Jag anser inte att utredning är vad riksdagen har beställt. Det är av största vikt att regeringen verkställer den beställning som riksdagens beslut innebär. Jag kommer nu noggrant att överväga om jag skall be om en prövning i den här frågan.

Anf. 116 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Detta är en fråga som så att säga är tidsöverskridande mellan regeringarna. Både jag själv och min företrädare har ägnat åtskillig tid åt att diskutera det här problemet. Som Karl Hagström väl vet har vi också i skatteutskottet under många år diskuterat detta.

De uppgifter som lämnades om situationen känner jag inte igen. Den redovisning jag fick för några månader sedan var inte så dramatisk som Karl Hagström gjorde gällande. Men det kan vi lämna därhän. Det finns ett problem här.

Det tragiska är att när jag tillträdde som skatteminister förelåg det här uppdraget. Alla, inklusive företrädarna för Bergvik Kemi, menade att vi genom det förslag om energibeskattnings som lades fram för riksdagen, och som accepterades av riksdagen, skulle lösa problemet. Det var först senare som man upptäckte att Bergvik Kemi fick ett omvänt problem. Alla var överens om att det som gjordes skulle ha räckt till. Men så kom ett nytt problem fram, som inte tidigare hade berörts av skatteutskottet eller av riksdagen, för det rörde en annan miljö. Det är just hur vi skall lösa detta som vi nu funderar kring.

Jag vet inte om Karl Hagström förespråkar att vi skall införa en ny skatt på inhemska biobränslen. Det står inte riktigt i överensstämmelse med den politik som jag tror att i vart fall riksdagens majoritet är intresserad av att föra.

Anf. 117 KARL HAGSTRÖM (s):

Herr talman! Jag vill inte ge mig in på vilken lösning statsrådet skall välja på det här problemet. Men jag vet så mycket att när de här frågorna behandlades i skatteutskottet och näringsutskottet, på den tiden Bo Lundgren själv satt i skatteutskottet och deltog i reservation i just det här ämnet, fanns det

lösningar som hade varit godtagbara också för moderaterna. Det gällde nämligen att se till att de negativa effekterna togs bort. Det är möjligt att man måste lösa det här problemet skattevägen. Det rör sig inte om så stor kvantitet råttallolja totalt i landet eftersom den nu är upphandlad och slut.

Prot. 1993/94:15
26 oktober 1993

Svar på frågor

Anf. 118 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Den senaste uppgiften har jag som sagt inte fått. Jag har mycket svårt att tro att det skulle ha gått så snabbt. Men det kan vi lämna därhän, som jag sade.

Jag delar den uppfattning skatteutskottet hade när man gjorde sin beställning. Jag uppfyllde också önskemålen i den beställningen. Det var just att vi hade en så hög energibeskattnings på industrin som man i Bergvik Kemi menade var det avgörande problemet. När vi sänkte den energibeskattnings menade man att problemet löstes.

Jag lade alltså fram ett förslag som var i enlighet med vad riksdagen egentligen eftersträfvade, även om socialdemokraterna var mycket tveksamma till just det här beslutet. Det hade då inte hjälpt upp situationen. Sedan har ett ytterligare problem uppkommit, och det undersöker vi nu hur vi kan hantera. Men det är inga lätta frågor. Man naggar principer i kanten som man inte borde nagga i kanten.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1993/94:67 om karensdagarna

Anf. 119 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Märtha Gårdestig har frågat mig om vad jag avser att vidta för åtgärder för de anställda som har flera arbetsgivare och därmed kan drabbas av fler än en karensdag i samband med en sjukperiod.

Förslaget om införande av karensdag bereddes genom att en arbetsgrupp inom Socialdepartementet utarbetade en departementspromemoria, vilken remissbehandlades. Mot bakgrund bl.a. av att regeringen övervägde införande av ett system med två karensdagar föreslog arbetsgruppen en undantagsregel för en arbetstagare som under en sjukperiod skulle ha arbetat hos mer än en arbetsgivare. För att undgå att denne skulle drabbas av fler än två karensdagar under en sjukperiod föreslog arbetsgruppen en regel så att arbetstagaren skulle ha möjlighet att hos en arbetsgivare begära sjuklön fr.o.m. första dagen om han tidigare i samma sjukperiod redan gått miste om ersättning hos en annan arbetsgivare. Arbetsgruppen föreslog också att försäkringskassan skulle medverka genom att till arbetsgivare nummer två bekräfta den anställdes uppgift om att ersättning innehållits tidigare i sjukperioden. Vid tvist skulle försäkringskassan även kunna utge s.k. sjuklönegaranti.

Flera remissinstanser hade invändningar mot detta förslag. Bl.a. konstaterades att en konsekvens av förslaget innebar att arbetsgivare skulle komma att sväva i tvivelsmål om sjuklön skulle betalas eller ej. Förslaget skulle även

innebära administrativa olägenheter och göra ersättningsreglerna än mer komplicerade.

Utgångspunkt för regeringens förslag i prop. 1992/93:31 om en i stället för två karensdagar var den överenskommelse som träffades mellan regeringen och Socialdemokraterna i syfte att minska utgifterna för sjukförsäkringen. Förslaget hade utformats så, att reglerna bl.a. skulle vara lätta att administrera.

För personer med flera arbetsgivare, som därför riskerar att få flera karensdagar under samma sjukperiod, skulle en undantagsregel ha ställt krav på omfattande administration både hos försäkringskassorna och hos arbetsgivarna. Mot bakgrund av detta bedömdes det inte rimligt att skapa en undantagsregel för denna situation.

Mot det önskvärda i att personer med flera arbetsgivare inte skall erhålla mer än en karensdag i varje sjukfall står behovet att ersättningsreglerna inte skall vara för komplicerade och inte heller för administrativt betungande. Med hänvisning till konsekvenserna av en undantagsregel ser jag därför för närvarande inte någon möjlighet att föreslå någon särregel för dem som har flera arbetsgivare.

Anf. 120 MÄRTHA GÅRDESTIG (kds):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Könberg för svaret.

Jag hade tillfälle att i socialförsäkringsutskottet vara med i diskussionerna kring det problem som vi hade helt klart för oss. Jag är medveten om att det skulle ställa till en hel del extra administration om man skulle försöka sig på en särregel för dem som har flera arbetsgivare.

Men jag vill se det så här: Berörda grupper skulle vara mer rättvist behandlade om statsrådet föreslog att den särregel som nu gäller för de här grupperna avskaffades.

Deltidsarbetslösa med minskad arbetstid är den grupp som drabbas hårt, som jag ser det. De som har fått sin arbetstid neddragen och arbetar varannan dag eller varannan vecka och stämplar resten av tiden får en karensdag hos arbetsgivaren och en hos försäkringskassan. Så har vi uppdragstagare. De får en karensdag hos varje arbetsgivare liksom de som har deltidsarbete hos mer än en arbetsgivare.

Den särregel jag avser är Riksförsäkringsverkets allmänna råd, som säger att varje arbetsgivare räknas för sig. Det innebär att den som är deltidsarbetslös får en karensdag hos arbetsgivaren och en hos försäkringskassan om sjukdom föreligger både arbetsdag och stämpeldag. För uppdragstagare och deltidsarbetare är det likadant. Med den här regeln får de tio karensdagar hos varje arbetsgivare innan de når taket om tio karensdagar per år.

Anf. 121 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Märtha Gårdestig tar nu såvitt jag förstår upp ett specialproblem. Visserligen ryms det inom ramen för den fråga hon har ställt, men det rör regler som gäller dem som är deltidsarbetslösa, något som inte alls har tagits upp i den fråga jag har fått. Därför har jag inte förberett mig på att ta upp den frågan.

Jag uppfattade att hennes fråga gällde situationen då någon hade flera ar-

betsgivare. Eftersom den frågan penetrerats ganska grundligt i arbetsgrupps rapport, kommenterats i flera av remissvaren och av mig redovisats rätt utförligt i proposition till riksdagen har jag utgått från de resonemangen och de bedömningarna.

Om det finns en möjlighet att införa något slags särregel för dem som både arbetar och stämplar, som i det nu beskrivna fallet, kan jag tyvärr inte överblicka för dagen. Det är en sak som jag får ta med mig tillbaka.

Anf. 122 MÄRTHA GÅRDESTIG (kds):

Herr talman! Jag försökte lyfta fram åtminstone tre olika grupper som drabbas. Det kan finnas fler. Bland dem finns deltidsarbetslösa uppdragstagare, dit bl.a. fritids- och deltidspolitiker hör, samt de som har deltidsarbete hos mer än en arbetsgivare. De drabbas alla av Riksförsäkringsverkets allmänna råd att varje arbetsgivare skall räknas för sig.

Jag ser här en parallell till arbetslöshetsförsäkringen där de fem karensdagarna ställde till problem i vissa fall. Nu har ju regeringen beslutat att ändra de reglerna så att det inte blir fler än fem karensdagar i en arbetslöshetsperiod. Det borde inte vara helt omöjligt att ändra på regeln för de sjuka så att alla sjuka får ha högst tio karensdagar under ett år.

Anf. 123 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Låt mig backa tillbaka litet grand i frågeställningen. Den dåvarande socialdemokratiska regeringen införde våren 1991, efter beslut av riksdagen, en regel som innebar att man fick nedsatt ersättning under de första dagarna av sjukperioden jämfört med den gamla situationen, dvs. 75 %-regeln.

I och med detta uppkom de problem som vi nu står och diskuterar för människor med flera arbetsgivare. Den dåvarande regeringen valde att inte göra något åt det.

Vi försökte att hitta på särregler för dessa fall i den promemoria som sändes ut på remiss när vi skulle införa två karensdagar per sjukperiod. När det sedan inte blev av, utan det blev en karensdag, gjorde vi bedömningen att dessa särregler inte var lika angelägna. Det var mycket färre människor som skulle kunna drabbas av det. Det var mer sällsynt att situationen skulle uppkomma.

Det var såvitt jag förstår den fråga som jag har fått inför dagens sammanträde. Om arbetstiden är uppdelad på flera arbetsgivare händer si och så, säger Märtha Gårdestig. Om man skall införa några slags särregler – för det blir väl ändå det – för dem som är uppdragstagare eller för dem som arbetar varannan dag och är arbetslösa varannan dag, kan jag inte överblicka för dagen. Det är en delvis annorlunda fråga än den som Märtha Gårdestig ställde till mig.

Anf. 124 MÄRTHA GÅRDESTIG (kds):

Herr talman! Som jag ser det är den inte så annorlunda. De är ju i samma båt genom att de drabbas av så många karensdagar, tio plus tio, innan de når taket. Det är deras problem. De drabbas ju hårt. De drabbas ju också hårt av att de kanske får sina karensdagar så tätt jämfört med andra. Det slår

hårt. Det finns ju speciellt många kvinnor i de grupper som har deltider och är deltidsarbetslösa. Reglerna borde gälla lika för alla.

Jag vill vädja till statsrådet Könberg att ta under övervägande att ändra på den regel Riksförsäkringsverket rekommenderat så att det blir lika för alla.

Anf. 125 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Jag skall ta med mig den här frågan och lära mig mer om den när det gäller de personer som arbetar varannan dag och är arbetslösa varannan dag.

När det gäller huvudfrågan om huruvida man skall göra en särreglering för de personer som har flera arbetsgivare var den utförligt redovisad i propositionen. Det utskott som behandlade frågan, där jag tror att Märtha Gårdestig ingår, har inte gjort några invändningar på den punkten. Nu kan man förstås ändra sig senare. Det är möjligt att Märtha Gårdestig har gjort det.

Den svåra avvägningen – för den är svår – är den mellan att få ett system som är så precist som möjligt och vilket administrationsbehov som finns på den punkten. Jag har för min del inte ändrat uppfattning i huvudfrågan.

Anf. 126 MÄRTHA GÅRDESTIG (kds):

Herr talman! Den enklaste väg som jag kan se är att man bestämmer att tio karensdagar skall gälla för alla. Det kan ju inte innebära en så väldigt stor administration. Jag inser fuller väl att det är krångligt att gå ner på ett annat plan och försöka ändra på reglerna som gäller mellan arbetsgivarna. Om man sätter ett tak på tio karensdagar som gäller alla personer kan det inte innebära så mycket administration.

Anf. 127 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Märtha Gårdestig och jag är överens om att den teknik som man försökte använda för att se till att ingen fick mer än en dag per period är krånglig, speciellt om det gäller att undvika en karensdag, inte två karensdagar, upprepade gånger.

Vi får väl titta på om vi kan hitta en samlösning som innebär att man får något slags frikort efter tio karensdagar.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1993/94:84 om medicintekniska produkter

Anf. 128 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Barbro Westerholm har frågat mig om det finns tillräckliga resurser för bedömning av medicintekniska produkters säkerhet och för övervakning av deras användning.

Riksdagen har beslutat att en lag om medicintekniska produkter skall införas (prop. 1992/93:175, bet. 1992/93:SoU23, rskr. 1992/93:358). Lagen (1993:584) har trätt i kraft den 1 juli 1993. De svenska reglerna är förenliga med de regler som avses gälla enligt EES-avtalet och kan gälla även de medi-

cintekniska produkter som omfattas av förväntade EG-direktiv som inte ingår i EES-avtalet.

Socialstyrelsen är tillsynsmyndighet för efterlevnaden av lagen. För vissa produkter är Läkemedelsverket tills vidare tillsynsmyndighet.

Av prop. 1992/93:175 om medicintekniska produkter m.m. framgår att EG:s direktiv, som omfattar olika produktområden, kommer att träda i kraft vid olika tidpunkter, vilket ger förutsättningar för en stegvis uppbyggnad av myndighetsfunktionen. Det föreligger för närvarande betydande osäkerheter när det gäller omfattning, ambitionsnivå och finansiering av myndighetsfunktionen. Enligt propositionen får därför en stegvis anpassning ske av resurstilldelning till myndigheten och av finansieringsformerna för myndighetsuppgifterna. Socialstyrelsen har för budgetåret 1993/94, förutom de medel som tidigare funnits tillgängliga, tilldelats 2 miljoner kronor för uppgifter inom marknadsövervakningen.

Socialstyrelsen har sedan tidigare ett ansvar för tillsynen av produkterna i användning. Socialstyrelsen har för budgetåret 1993/94 erhållit 10 miljoner kronor för en förstärkning av den medicinska tillsynen generellt.

För myndigheter gäller i princip att regeringen tilldelar medel via raman-slag samt anger de övergripande målen för verksamheten. Det åvilar myndigheten att fördela medlen för verksamheten på det sätt som ger den effektivaste målluppfyllelsen. Regeringen kommer att följa Socialstyrelsens verksamhet när det gäller såväl marknadsövervakningen som tillsynen över medicintekniska produkter i användning.

För medicintekniska produkter i användning gäller vidare att regeringen inom kort avser att lägga fram förslag på grundval av Tillsynsutredningens betänkande Tillsynen över hälso- och sjukvården (SOU 1991:63).

Anf. 129 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Den här lagen om medicintekniska produkter har ju varit efterlängtdad länge.

Vi har kontrollerat platen i burkar innehållande huvudvärkspulver, men vi har inte kontrollerat sådant som har satts in i människor och som skall sitta där hela livet. Linköpingsolyckan var en sak som hände under tiden. De kraschade hjärtklaffarna var en annan sak som gav signaler om att vi måste övervaka det här området bättre. Vi måste ha en bättre värdering av produkterna.

EES-avtalet var bra eftersom det satte litet fart på det hela. Jag delar inte uppfattningen att det finns osäkerhet när det gäller omfattning, ambitionsnivå och finansiering av myndighetsfunktionen. Det finns väldigt mycket dokumentation bakom detta.

Jag tycker personligen att det hade varit naturligare att man hade skapat ett verk för kvalitetskontroll av produkter som man använder inom hälso- och sjukvården. Där är läkemedlen en del, tandvårdspreparat en annan del och hjärtklaffar osv. ytterligare andra delar. Jag är litet orolig över dröjsmålet. Det är viktigt att Socialstyrelsen får fart på det här arbetet och att man skaffar sig rätt kompetens. Den finns ute i Sverige. Det är en fråga om att bilda ett nätverk här.

Prot. 1993/94:15
26 oktober 1993

Svar på frågor

När det gäller finansieringen kan man göra som på läkemedelsområdet och avgiftsbelägga. Det finns modeller för det.

Det är utmärkt att regeringen kommer att följa Socialstyrelsens verksamhet när det gäller marknadsövervakningen och den fortsatta utvecklingen. Det är bra att det också kommer med i propositionen. Men sätt på blåslamp! Det har tagit minst 15 år att komma så här långt. För patienternas skull skall vi nog inte vänta så länge till.

Anf. 130 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Det är utmärkt att Barbro Westerholm engagerat sig i den här frågan – jag råkar känna till att hon redan tidigare varit engagerad i den. Om hon tycker att det går för långsamt kan jag väl åtminstone för egen del låta bli att ta på mig ansvaret för alla de här 15 åren.

Anf. 131 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Herr talman! Jag hade väl ansvaret i början. Det skall jag villigt erkänna. Det väckte inte något jubel i dåvarande regeringar av olika färg när man ville ta fram en myndighetsuppgift till. Jag ser dock detta från patienternas utgångspunkt. De har rätt att få säkra produkter.

Detta är speciellt viktigt när det gäller produkter som opereras in i människor för livslångt bruk. De här produkterna måste därför vara väl undersökta, väl värderade och uppföljda på precis samma sätt som läkemedel när det gäller effekt och biverkningar men också när det gäller kostnadseffektivitet.

Anf. 132 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Det som Barbro Westerholm och jag är hundra procentigt överens om är att det här är ett angeläget område.

Jag för min del har velat peka på att en lag på området nyligen har trätt i kraft och att resurser har tillförts. Sedan kan man förstås ha den uppfattning som Barbro Westerholm har, nämligen att det borde vara mer.

Anf. 133 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Herr talman! Att jag ställde frågan berodde nog på att jag hade fått oroande signaler från människor ute på fältet om att det inte hade hänt särskilt mycket sedan den här lagen kom.

Ute på fältet vet man nämligen mycket väl vad som kan och vad som behöver göras. Det handlar således om att "sy ihop" de människor i Sverige som här kommer i fråga med rätt kompetens. Jag tror inte att detta behöver vara så värst kostnadskrävande bara man får till stånd nämnda nätverk.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 134 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Stefan Attefall har frågat socialministern om han är beredd att verka för att ersättningsnivån för långtidssjuka justeras från 70 till 80 % och att ersättningen vid föräldraledighet justeras från 90 till 80 %. Arbetet inom regeringen är så fördelat att frågan om ersättningsnivån i sjukförsäkringen skall besvaras av mig och frågan om nivån i föräldraförsäkringen av socialministern. Till följd av dennes bortovaro har den sistnämnda frågan överlämnats till mig.

Stefan Attefall har ifrågasatt det rimliga i att krisuppgörelsen med Socialdemokraterna innebär att ersättningsnivån vid ofrivillig långtidssjukskrivning understiger ersättningsnivån vid föräldraledighet med 20 procentenheter.

Låt mig först säga att jag anser att det ligger ett stort värde i enhetliga ersättningsnivåer i de olika socialförsäkringssystemen. Enhetliga nivåer gör systemen lätta att förstå, tillämpa och administrera.

När det gäller sänkt sjukpenningnivå från 80 till 70 % efter ett års sjukskrivning är det, vilket Stefan Attefall också påpekat, ett resultat av överenskommelsen med Socialdemokraterna hösten 1992. Regeringen hade för egen del föredragit ytterligare en karensdag, dvs. besparingsåtgärder som främst riktar sig mot dem med korta sjukskrivningar, snarare än försämrade ersättning för de långtidssjukskrivna. En överenskommelse är emellertid till för att hållas, och jag har för närvarande inga planer på att föreslå regeringen att ersättningsnivån skall höjas till 80 %. Jag vill påminna om att en försämrade som genomgår medicinsk behandling eller medicinsk rehabilitering kan erhålla ersättning med 80 % även efter ett års sjukskrivning. Eftersom regeln infördes så pass nyligen och rör en utsatt grupp följer regeringen självfallet utvecklingen med stor uppmärksamhet.

Beträffande föräldrapenningen var det – som säkert många minns – regeringens avsikt att föreslå en sänkning av ersättningsnivån från 90 till 80 %. Detta aviserades i kompletteringspropositionen i våras. På grund av en befärad minskning av pappornas föräldrapenninguttag har regeringen emellertid funnit att ersättningsnivån bör ligga kvar på 90 %.

Anf. 135 STEFAN ATTEFALL (kds):

Herr talman! Först vill jag tacka statsrådet Bo Könberg för svaret på min fråga. Motivet till min fråga var i första hand det principiella resonemanget kring de olika ersättningsnivåerna.

Bo Könberg påpekar i svaret att det här är ett resultat – en olycklig del, skulle jag vilja påstå – av krisuppgörelsen med Socialdemokraterna. Deras svårigheter att spara in på sådant som har blivit heligt för dem gjorde att vi landade på 70 % för de långtidssjukskrivna. Jag måste säga att jag anser att det här är en av de dåliga bitarna i nämnda krisuppgörelse.

Människor som blir sjuka får 80 % i sjukersättning. De som är sjuka länge, dvs. de som drabbas väldigt hårt av sjukdom, får 70 %. Är man frisk

och planerar in en föräldraledighet får man 90 % ersättning. Människor förstår inte logiken i detta. Det påpekar också Bo Könberg.

Principiellt är det alltså viktigt att vi försöker komma fram till en nivå som är lika för alla. Detta förstärks av det fördelningspolitiskt och socialt oacceptabla i en ersättningsnivå på 90 %.

Enligt en uppgift som jag har fått från Riksförsäkringsverket är det bara ungefär 5 % av de långtidssjukskrivna som får den högre ersättning om 80 % som man kan få om man är inne i en rehabiliteringsverksamhet.

När det gäller dessa siffror och de tendenser som vi har kunnat se är det inte så som socialförsäkringsutskottet trodde, nämligen att bara en liten grupp skulle få den lägre ersättningen. Detta gör att det principiella resonemanget förstärks. Varför skall man när man är sjuk/långtidssjuk få ersättning på en lägre nivå än man får om man är fullt frisk?

Jag kräver inte med min fråga att Bo Könberg skall försvara 70-procentsnivån. Men varför inte skriva ett brev till Socialdemokraterna och säga: Jag vill ha ett samtal med er om en översyn i den här frågan. En finansiering kan vara sänkt föräldraförsäkring. En annan finansiering kan vara att vi har ytterligare en karenssdag. Ett sådant här brev skulle inte skada, eller hur?

Anf. 136 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Först vill jag kommentera detta med principiella utgångspunkter. Jag har redan nämnt att det förstås finns fördelar med att ha enhetliga ersättningsnivåer och – det kan väl tilläggas – enhetliga regler.

Samtidigt måste man, naturligtvis, beträffande varje försäkringssystem fundera över om det finns skäl att ha samma nivå eller inte. Ett exempel från ett annat område som jag kan nämna och som rör socialförsäkringarna är frågan om karenssdagarna. På den punkten har vi nu accepterat – och en majoritet i riksdagen har beslutat om detta – fem karenssdagar vid arbetslöshet, medan vi har en karenssdag när det gäller sjukförsäkringen.

Skälet är förstås att det på ett helt annat sätt i förväg är mera överblickbart om man skall bli arbetslös än om man skall bli sjuk. Jag menar att man får fundera på varje försäkring för sig, även om utgångspunkten är densamma – och så tror jag att det är med Stefan Attefall och mig.

När det sedan gäller dem få som får 80 % ersättning efter ett år stämmer sannolikt de siffror som Stefan Attefall har plockat fram. Därutöver bör det nog påpekas att det är väldigt få som har ansökt om en förhöjning.

Jag har regelbundet, eftersom jag följer denna utveckling, frågat Riksförsäkringsverket hur det har varit månad för månad. Det har visat sig vara förvånansvärt få personer som är sjukskrivna under mer än ett år och som har ansökt om att få en högre ersättning. Jag vågar inte uttala mig om huruvida en större ansökningsfrekvens skulle leda till ett ökat antal godkännanden eller inte. Men jag vill påpeka att det långt ifrån är så många ansökningar som jag tror föresvävade utskottet när mitt förslag på denna punkt behandlades.

När det gäller frågan om att försvara eller inte försvara delar av en överenskommelse kan jag säga att det ligger i sakens natur att en överenskommelse nästan alltid innehåller delar som man själv är förtjust i och delar som andra är förtjusta i. Därför har jag för min del valt att inte vara speciellt aktiv

i fråga om att kritisera delar av en uppgörelse, vilken som helhet betraktad är nyttig för vårt land.

Om Stefan Attefall eller andra kan få den svenska socialdemokratin att ändra inställning vad gäller den andra karensdagen skulle jag knappast sörja, eftersom jag våren 1992 och fram till hösten 1992 använde en stor del av min tid och min energi till att förespråka just två karensdagar.

Prot. 1993/94:15
26 oktober 1993

Svar på frågor

Anf. 137 STEFAN ATTEFALL (kds):

Herr talman! Det här med att få har ansökt om att få en högre ersättning är ett tecken på att de människor som drabbas kanske inte är de som har lättast att hänga med i alla turer i Sveriges riksdag och i svensk politik – speciellt inte under den turbulens som varit.

I alla fall via forskning som jag tagit del av är det känt att de ekonomiska incitamenten att rusa i väg för att få rehabilitering bara för att få 10 % mer i ersättning inte slår igenom när det gäller de långtidssjuka. Det finns forskning som tyder på att det vid korttidssjukdom finns ekonomiska incitament, inte vid långtidssjukdom. I stället blir det här en börda som läggs på människorna i fråga.

Accepterar Bo Könberg detta? Jag tycker att vi inte borde göra det. I stället borde vi jobba för att få bort den här skönhetsfläcken i uppgörelsen genom att helt enkelt inbjuda Socialdemokraterna till en diskussion.

Jag håller däremot helt med om att man inte skall rusa i väg och lägga fram ett förslag som bryter mot en uppgörelse. Det är dålig stil. Vi skall alltså inte göra något som Socialdemokraterna inte är med på. Jag tror emellertid att de har ändrat uppfattning. Är statsrådet beredd att göra det som jag här har talat om?

Anf. 138 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Det föreligger möjligen någon form av missuppfattning på den här punkten. Jag får därför anledning att något försvara Socialdemokraterna.

Det är ju inte så att den här nivån är ett speciellt önskemål från Socialdemokraterna. I stället är det så att de i valet mellan en andra karensdag och försämringar för långtidssjukskrivna hellre har valt den här lösningen.

Jag är helt övertygad om att vilken socialdemokrat i riksdagen som Stefan Attefall än frågar kommer att vara emot den här besparingen, precis som han har varit emot det stora flertalet av de besparingar som regeringen har föreslagit. Problemet i Svea Rikes riksdag är inte att få Socialdemokraterna med på att strunta i besparingar, den här lika litet som någon annan.

Anf. 139 STEFAN ATTEFALL (kds):

Herr talman! Jag menade helt enkelt att om man upplever ett problem på ett område som ingår i ett större sammanhang, kan man ta tag i det problemet och inbjuda till nya diskussioner.

Om då statsrådet vill ha konsekvens i systemen, vilket statsrådet själv säger i sitt svar, är det ju rimligt att den ofrivilligt långtidssjuka inte har en lägre ersättning än pappan eller mamman som vill förvärvsarbeta. Jag upplever att

Bo Könberg, både i sitt skrivna svar och i sina inlägg här i debatten, litet grand springer ifrån det principiella resonemanget.

Jag har svårt att se logiken i nuvarande skillnader i ersättningsnivåerna. Jag har, av de skäl som Bo Könberg själv tog upp, lättare att se logiken i skillnaderna i karensdagarna. Kan Bo Könberg ge mig en logisk förklaring till de nivåer på 70, 80 och 90 % som finns i dag?

Anf. 140 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Jag trodde att vi hade diskuterat frågan om 70-procentsnivån relativt utförligt. Jag har redovisat hur den har uppkommit, och jag har också redovisat det som förmodligen är känt för Stefan Attefall, nämligen den verksamhet jag länge bedrev för att få Svea Rikes riksdag att landa på två karensdagar. Jag vet inte om jag har så mycket att tillägga i den delen.

Vad gäller föräldraledigheten tycker jag inte att Stefan Attefall tar upp det argument som jag har anfört – jag har inte ens noterat att han har nämnt det en gång – nämligen att frågan om föräldraförsäkringen delvis skiljer sig från frågan om sjukförsäkringen, i så måtto att vissa av oss, jag exempelvis, tycker att det är angeläget att barnen får nära kontakt med sina båda föräldrar och att det också är bra för jämlikheten i vårt samhälle om pappor tar ett större ansvar. Det är en faktor som av naturliga skäl inte finns med i sjukförsäkringssystemet eller i de andra systemen. Det var det jag avsåg när jag för en stund sedan sade att man utifrån en principiell utgångspunkt försäkring för försäkring får undersöka om det finns goda skäl att avvika eller inte.

Anf. 141 STEFAN ATTEFALL (kds):

Herr talman! Jag delar självfallet ambitionen att få så många pappor som möjligt att stanna hemma. Skall man använda ekonomiska incitament i det sammanhanget skall man i så fall snarare gå upp till 100 %, men vi vet att statskassan inte tillåter det. När nu resurserna är begränsade och vi ser över hela systemet, måste vi söka efter likformigheten och det principiellt riktiga. Med sådana skevheter som finns i dag kan man inte bara säga att det får vara som det är, utan man måste göra någonting åt det. Jag menar att man då måste försöka föra ett principiellt resonemang. Det principiella resonemanget för Bo Könberg på ett allmänt plan, men han vågar inte föra det vidare när han kommer in på de konkreta frågorna. Det beklagar jag.

Anf. 142 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Jag är i och för sig glad över att Stefan Attefall och jag har, som Stefan Attefall säger, en gemensam uppfattning om att det är bra om papporna är hemma mera. Jag undrar bara vilken slutsats Stefan Attefall drar av detta sitt allmänna ställningstagande.

Överläggningen var härmed avslutad.

Föredrogs och hänvisades
Proposition
1993/94:80 till arbetsmarknadsutskottet

Motionerna
1993/94:K1–K4 till konstitutionsutskottet
1993/94:Ju8 till justitieutskottet
1993/94:N1 till näringsutskottet

25 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Proposition
1993/94:82 Samhällsvetenskaplig bostads- och byggforskning

26 § Anmälan om interpellation

Anmälades att följande interpellation framställts

den 25 oktober

1993/94:44 av *Eva Johansson* (s) till statsrådet Beatrice Ask om kommuners resurstilldelning till skolan:

En av de grundläggande tankarna med grundskolan är att den skall ge likvärdig utbildning oavsett var i landet man bor. Den skall också arbeta kompensatoriskt så att den så långt som möjligt med hänsyn till varje enskild elevs egna förutsättningar ger en likvärdig utbildning.

I Lgr 80 sägs att "om elever har svårigheter, skall man vid fördelningen av skolans förstärkningsresurs främst försöka tillgodose dessa elevers behov, innan resurserna används för andra ändamål".

I många kommuner införs nu skolpeng i den betydelsen att en mycket hög andel av resurserna för utbildningen delas lika mellan eleverna. En mindre del avsätts för elever med särskilda behov, t.ex. förstärkt språkundervisning och undervisning i hemspråk, handikapp, behov av extra stöd för att hinna med i kamraternas takt o.d.

I Sollentuna fördelas så mycket som 91 % av skolans resurser för låg- och mellanstadiet i form av skolpeng i år. Nästa år blir det 92 %. På högstadiet fördelas annu större andel som skolpeng, lika för alla. I år nära 94 % och nästa år nästan 95 %.

Detta är bara exempel på hur man i vissa kommuner omsätter den moderata skolpolitiken i praktisk verklighet. Det finns anledning att ifrågasätta om skolans uppgift att ge en likvärdig utbildning därmed kan upprätthållas.

Vid utbildningsutskottets utfrågning om situationen i grundskolan för-

stärktes bilden av en skola som har allt mindre möjligheter att arbeta kompensatoriskt. Kommunerna redovisade, i det närmaste samstämmigt, att man forfarande klarar att ge stöd åt elever med mycket tydliga och uttalade handikapp, medan elever med andra, mindre synliga men nog så svåra, problem inte längre kan få den hjälp de behöver. Det handlar om barn med fysiska, psykiska och sociala handikapp men också om barn med andra inlärningssvårigheter, t.ex. språkliga.

Förklaringen till denna försämring finns självfallet delvis att finna i det faktum att skolans resurser krymper, men också i införandet av ett skolpengssystem som förstärker de negativa effekterna. I båda fallen är situationen ett resultat av att moderaterna gjort verklighet av sina slagord från valrörelsen om en minskad offentlig sektor och om införande av skolpeng.

Skolpengssystemet innebär att skolor i områden med tung social struktur har fått se sina resurser kraftigt nedsjunkna, medan andra, mer gynnade, områden fått jämförelsevis ökade resurser.

Det är alltså de elever som har mest behov av stöd som får betala de moderata vallöftena, med större klasser, färre grupp-timmar och mindre lärarstöd.

Situationen är nu så alarmerande att regeringen snarast bör ta initiativ till en översyn av hur resursfördelningen till skolan påverkar dess uppdrag att verka kompensatoriskt och ge likvärdig utbildning.

I debatten har ofta rätten att välja skola kopplats till införandet av skolpeng. Den rätten är sedan 1991 inskriven i lagen utan att riksdagen har uttalat sig om resursfördelningen mellan kommunens skolor. Det torde dock stå klart för alla att rätten att välja skola inte är beroende av en orättvis resursfördelning.

Mot bakgrund av det anförda vill jag fråga statsrådet Beatrice Ask om hon är beredd att skyndsamt låta utvärdera hur de nya principer för resurstilldelning, skolpeng, som tillämpas i en del kommuner stämmer med skolans uppdrag att ge en likvärdig utbildning.

27 § Anmälan om fråga

Anmälades att följande fråga framställdes

den 25 oktober

1993/94:96 av *Lars Björkman* (m) till justitieministern om olovlig körning i samband med förkommet körkort:

Från några av landets polisdistrikt rapporteras att asylsökande framför fordon utan att kunna uppvisa formellt giltigt förarbevis.

Bakgrunden är att asylsökande vid ankomsten till Sverige ofta hos polisen anmäler förlust av körkort, och som kvitto på sin anmälan då erhåller ett intyg om att anmälan av förlusten lämnats in till polisen.

Detta intyg används sedan för att vid eventuell kontroll styrka att körkortet förkommit. Därav följer att det inte finns något sådant att visa upp. Efter-som inget krav på legitimation föreligger saknar polisen möjlighet att kontrollera handlingens giltighet eller om intyget avser rätt person.

Då aktuell lagstiftning ej medger möjlighet för polisen att avbryta eventuell olovlig körning eller kontrollera huruvida vederbörande asylsökande över huvud taget har haft giltigt körkort tillåts vederbörande fortsätta att framföra fordon.

Vilka åtgärder är justitieministern beredd att vidta för att förhindra olovlig körning i samband med förkomna körkort?

Prot. 1993/94:15
26 oktober 1993

28 § Kammaren åtskildes kl. 16.53.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 18 § anf. 99 (delvis) och av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Tisdagen den 26 oktober

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om information från regeringen	1
Talmannen	
3 § Meddelande om svar på interpellationer	1
4 § Svar på fråga 1993/94:41 om handläggningen av asylärenden ..	2
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Margitta Edgren (fp)	
5 § Svar på fråga 1993/94:52 om närradiostationernas möjligheter att sända nyhetssammandrag	4
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Björn von der Esch (m)	
6 § Svar på fråga 1993/94:69 om fördelningen av radiotillstånd	7
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Inger Lundberg (s)	
7 § Svar på fråga 1993/94:58 om granskning av journalisters bakgrund m.m.	10
Statsrådet Reidunn Laurén (-)	
Kenneth Attefors (nyd)	
8 § Svar på fråga 1993/94:13 om översvämningarna i Norrland	12
Statsrådet Görel Thurdin (c)	
Ulla Orring (fp)	
9 § Svar på fråga 1993/94:77 om omprövning av påföljd som utdömts av domstol i USA	15
Justitieminister Gun Hellsvik (m)	
Karl Gustaf Sjödin (nyd)	
10 § Svar på fråga 1993/94:78 om Polisens organisation m.m.	17
Justitieminister Gun Hellsvik (m)	
Lars-Erik Lövdén (s)	
Talmannen (om taletiden, m.m.)	
11 § Svar på fråga 1993/94:43 om finansieringen av Öresundsbron	21
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Kenneth Attefors (nyd)	
12 § Svar på fråga 1993/94:48 om användningen av bilars blinkerssystem	24
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Kenneth Attefors (nyd)	
13 § Svar på fråga 1993/94:68 om Telias 071-nummer	26
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Lars Svensk (kds)	

14 § Svar på frågorna 1993/94:81 och 92 om ansvaret för strandade fartyg m.m.	28	Prot. 1993/94:15 26 oktober 1993
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)		
Ulla Pettersson (s)		
15 § Svar på fråga 1993/94:83 om statligt stöd till enskilda vägar ..	30	
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)		
Kenneth Lantz (kds)		
16 § Svar på fråga 1993/94:87 om Ostkustbanan	31	
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)		
Sigrid Bolkéus (s)		
17 § Svar på fråga 1993/94:88 om SJ:s taxor	33	
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)		
Lennart Fremling (fp)		
18 § Svar på fråga 1993/94:95 om benämning på EG efter Maastricht	35	
Statsrådet Ulf Dinkelspiel (m)		
Stefan Attefall (kds)		
19 § Svar på fråga 1993/94:72 om snabba hyresuppgörelser på låga ni- våer	38	
Statsrådet Bo Lundgren (m)		
Lars Stjernkvist (s)		
20 § Svar på fråga 1993/94:76 om energiskatter och råttallolja	41	
Statsrådet Bo Lundgren (m)		
Karl Hagström (s)		
21 § Svar på fråga 1993/94:67 om karensdagarna	43	
Statsrådet Bo Könberg (fp)		
Märtha Gärdestig (kds)		
22 § Svar på fråga 1993/94:84 om medicintekniska produkter	46	
Statsrådet Bo Könberg (fp)		
Barbro Westerholm (fp)		
23 § Svar på fråga 1993/94:94 om ersättningsnivåerna vid långtids- sjukdom och föräldraledighet	49	
Statsrådet Bo Könberg (fp)		
Stefan Attefall (kds)		
24 § Hänvisning av ärenden till utskott	53	
25 § Bordläggning	53	
26 § Anmälan om interpellation		
1993/94:44 av Eva Johansson (s) om kommuners resurstilldel- ning till skolan.	53	
27 § Anmälan om fråga		
1993/94:96 av Lars Björkman (m) om olovlig körning i sam- band med förkommet körkort.	54	

